

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

ÇAKMAKCI, S. (2020). Muazzez Tahsin Berkand'ın Romanlarında Romantik Aşkın Seyri ve Yılların Ardından ile Sen ve Ben Romanları Örneğinde Görücü Usulü Evlilik Problemi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (3) , 1447-1472.

Muazzez Tahsin Berkand'ın Romanlarında Romantik Aşkın Seyri ve Yılların Ardından ile Sen ve Ben Romanları Örneğinde Görücü Usulü Evlilik Problemi (*)

Selami ÇAKMAKCI (**)

Öz: Popüler kültürün edebiyattaki yansımaları olan popüler romanlar, geniş kitleler tarafından beğenilen ancak nitelik bakımından zayıf eserlerdir. Popüler romanların en çok okunan türü ise aşk romanlarıdır. Bu tarz romanların okurları genellikle gençler ve kadınlardan oluşmaktadır. Muazzez Tahsin Berkand, 1930-1960 yılları arasında Türkiye'de en çok okunan popüler aşk romancılarından biridir. Ana temanın aşk olduğu bütün romanlarında başkişiler genç kız ve kadınlardan oluşmaktadır. Muazzez Tahsin'in anlatılarındaki "romantik aşk" ilişkisinin seyri romans kalıpları ile sunulur. Romantik aşkın seyri, ilk görüşte aşk, uzaklaşma ve mutlu/mutsuz son şeklinde bir kalıba sahiptir. Bütün romanlardaki romantik aşk ilişkisinin seyrinde yaşananlar rastlantılara göre şekillenir. Yazarın romanlarında aşk idealize edilen bir ruhsal ilişki olarak dikkat çeker. Aşk ideali ile yaşayan kadın karakterler görücü usulü evliliğe karşı çıkararak sevgi temelinde gerçekleşecek bir evliliği arzularlar. Bu çalışmada Berkand'ın popüler aşk anlatılarındaki romantik aşkın seyri ile bu süreçte yaşanan görücü usulü evlilik problemi, Yılların Ardından ile Sen ve Ben adlı romanlarından hareketle örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Popüler, Muazzez Tahsin, aşk, evlilik.

The Course of Romantic Love in Muazzez Tahsin Berkand's Novels and The Example of The Traditional Marriage Problem in Yılların Ardından and Sen ve Ben

Abstract: Popular novels, which are the reflections of popular culture in literature, are works that are lacking in terms of quality despite their wide spread claim. Romance novels constitute the most widely read genre among popular novels. There are authors of this type of novel generally consist of young individuals and women. Muazzez Tahsin Berkand was among the most widely-read authors of romance novels in Turkey between the years 1930 and 1960. In Berkand's novels with love as the main theme, the protagonists consist of young girls and women. In Muazzez Tahsin's narratives, the course of "romantic love" is presented with romance patterns. The course of romantic love has a pattern involving love at first sight, divergence and a happy or unhappy ending. In each novel, the events in the course of romantic love affairs are shaped by coincidences. In the author's novels, love stands out as an idealized spiritual relationship. The female characters who live in search of love oppose the concept of arranged marriage and desire to achieve a marriage that is based on love. In the present study, the course of romantic love in Berkand's popular romance narratives and the traditional marriage problem experienced with in this process were exemplified by the novels Yılların Ardından and Sen ve Ben.

Keywords: Popular, Muazzez Tahsin, love, marriage.

*) Bu çalışma Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Prof. Dr. Ramazan Korkmaz yönetiminde yapılan Popüler Roman ve Muazzez Tahsin Berkand adlı doktora tezinden üretilmiştir.

**) Dr. Öğr. Üyesi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü (e-posta: selamicak23@hotmail.com) ORCID ID. <https://orcid.org/0000-0002-3350-0373>

Bu makale araştırma ve yayını etiğine uygun hazırlanmıştır iThenticate for Authors & Researchers intihal incelemesinden geçirilmiştir.

Makale Geliş Tarihi: 20.05.2020

Makale Kabul Tarihi: 18.09.2020

I.Giriş

Roman, kendini kabul ettirdiği günden bugüne kadar hiçbir zaman popülerliğini kaybetmeyen bir edebi tür olmuştur. Roman, ister edebi ister basit bir dille yazılsın, insan ve toplumla ilgili gerçekleri en iyi anlatan edebi yapılardan biridir. Roman çoğu zaman insanın kendi hikâyesini tamamlayan bir araç olarak görülmüş ve insanın her zaman ilgisini çekmiştir. Tüketim toplumlarında insanların üzerindeki gündelik yaşamın baskısından dolayı popüler romanlardaki dünyaya olan ilgi artmıştır. Matbaanın icadından sonra seri üretime geçilerek basılan kitap sayısının artması ve okuma kulüplerinin kurulması ile okuma ve yazma konusunda aşırı bir talep artışı yaşanması popüler romanın gelişiminde bir hayli etkili olur. “1800 yılında on bin yazardan bahsedilir, bunların bin ile üç bini eserleriyle geçinmeye çalışır.” (Tepebaşı, 2001: 45). Bu durum “modern zamanlarda, yazının profanlaştığını, metaya dönüştüğünü ve seri üretim haline geldiğini” (Özdenören, 2011: 47) göstermektedir.

Tanzimat döneminde romanla tanışan Türk toplumu, Cumhuriyet’e kadar hem yazar hem de okur olarak bu tür üzerinde epeyce tecrübe sahibi olur. Bu süreçte romana hem estetik zevk veren bir araç, hem de bir tüketim nesnesi olarak bakanlar vardır. İlk romanlarımızın, Batı romanı ile geleneksel anlatılarımızın kurgu ve anlatımından izler taşıdığı çok açıktır. Olayların rastlantılar üzerine kurulu olması, olay örgüsündeki neden-sonuç ilişkisinin zayıflığı, tek yönlü kişilik özelliklerine sahip karakterlerin varlığı, ilk romanların temel özellikleri arasındadır. Popüler tarzdaki romanların edebiyatımızdaki ilk örneği hakkında kesin bir görüş ileri sürmek mümkün olmamakla beraber Ahmet Mithat Efendi’nin romanları bu tarzın ilk örnekleri arasında kabul edilir. Namık Kemal’in edebi roman yolundaki ürünleri ve onu izleyen Halit Ziya Uşaklıgil’e karşın, Ahmet Mithat Efendi halkın rahatlıkla okuyup anlayabileceği romanlar kurgular.

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatıyla birlikte popüler romanlarda bir patlama yaşanır. Bu dönemdeki romanların büyük bölümünü geniş kitlelere seslenen “yalnızca bir duyarlılıkla kurulu ve olağanüstü tesadüfler, iç gıcıklayıcı sevgi, tutku ve serüven hikâyelerinden örülü ‘piyasa romanları’ ” (Ertop, 1954: 46) oluşturur. Popüler romanların en çok okunanı türü aşk konulu olanlardır. Aşk, edebi seviyesi yüksek romanlarda bir insan gerçekliği olarak işlenmesine karşın, popüler romanlarda bir ideal olarak metnin temel malzemelerinden biri konumundadır. “Kurgularındaki basitlik hangi düzeyde olursa olsun, bu romanlarda işlenen aşkın tek ölçüsü aşkın kendisidir. (...) Bu aşk, parayla, şanla şöhretle değil, masumiyetle, fedakârlıkla, merhametle beslenir; bir yaratıcı değer olarak da bu duyguları besler.” (Narlı, 2007: 198). Aşırı duygusallık içeren bu eserler, okurlara edebiyat zevkini yaşatmaktan çok oyalanmak, eğlenmek ve gerçek hayatta yaşayamadığı duyguları abartılı şekilde yaşatmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte bu tarz romanlar, “insanlara gözleri açık hayal kurlmalarını (sağlayan), daha verimli okumaları da, hatta hayal kuranların belli konularda bilinçlenmesini de teşvik etmiştir.” (Eco, 2017: 14). Bu tarz romanların daha

kaliteli romanların yazılması ve okunması yolunda bir basamak olduğu unutulmamalıdır. Ancak sanat değeri bakımından düşük ürünler oldukları için çoğu zaman edebiyat tarihlerine alınmaya değer görülmemişlerdir. Popüler romanlarla ilgili bu gerçeği Muazzez Tahsin; “*bizi edebiyata koyarlar mı? Bilmiyorum*” (Demirtepe, 1984: 15) şeklindeki cümlelerle itiraf etmiştir.

Popüler aşk romanlarında sanat seviyesi yüksek romanlardaki gibi bireyin ve toplumun sorunlarını irdeleyen olaylar, varoluşsal soru ve sorunlar peşinde koşan karakterler görülmez. “*Gerçeğin aldatıcı görüntüsü*” (Aytaç, 1999: 39) ile dolu bu ürünlerin hepsi “*zayıfın gündelik sanatı*” olduğundan yapay bir mutluluk verir. Basit kurgusu ve diliyle, zihni yormayan sadece insanı hüznün ya da sevince boğan bu romanlarda başta genç okurlar olmak üzere toplumun alt kültür grupları kendi hikâyesini bulur. Okur gerçekmiş gibi algıladığı anlatıdaki “*bu senfonik düzene bayılır, bundan keyif alır. Hikâyenin içine girer ve kendi gerçekliğinden kurtulur. Bu uykuya ihtiyaç duyar; çünkü onun kendi yaşamsal gerçekleri yorucudur.*” (Antakyalıoğlu, 2016: 48). Okuma yazma bilmeyen kesimlerin bile bu romanları başkalarından dinleyerek hayatla uzlaşmaya çalıştığı metinler olduğu bilinmelidir.

Popüler romanları; “*halk romanları, duygusal aşk romanları, popüler tarihi romanlar ve polisiye romanlar*” (Yalçın, 2007: 365–398), “*aşk romanları, millî ve tarihi romanlar, çocuklara hitap eden eserler*” (Ercilasun, 1997: 441) şeklinde konu ve kitleye göre sınıflandıran araştırmacılar olduğu gibi bu tarz romanları; “*piyasa romanları ve tarihsel konulu halk romanları*” (Ertop, 1954: 46), “*aşk, polisiye/dedektif, tarihsel, casusluk, macera ve gerilim romanı*” (Kolcu, 2013: 93), “*mavi, dizi, pembe dizi, mor dizi, beyaz dizi, kara dizi, romantik dizi*” (Sağlık, 2010: 145) başlıkları altında inceleyenler de vardır. Popüler romanlar içerisinde en çok yazılan ve okunan tür aşk romanlarıdır. Aşk, yüzyıllardır kaybetmediği yerini bu romanlarda da korumuştur. Genellikle kadın-erkek ilişkilerini merkezine alan bu romanlar 1900'lü yılların başından itibaren Mehmet Celâl, Vecihi, Abdullah Zühtü, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Fazlı Necip, Saffet Nezihi, Saffeti Ziya, Cemil Süleyman Alyanakoğlu, İzzet Melih Devrim ve Güzide Sabri Aygün gibi sanatçılar tarafından yazılan eserlerle kendini kabul ettirir. Popüler aşk romanları Cumhuriyet döneminden itibaren Kerime Nadir Azrak, Muazzez Tahsin Berkand, Esat Mahmut Karakurt, Burhan Cahit Morkaya, Nezihe Muhittin, Selami İzzet Sedes, Mükerrer Kamil Su, Ethem İzzet Benice, Mebrure Sami Koray, Aka Gündüz (Enis Avni), Reşat Enis Aygen, Mahmut Yesari, Suat Derviş, Cahit Uçuk, Peride Celal gibi yazarların ürünleriyle 1980'lere kadar parlak bir dönem geçirir. Edebî olarak yüksek sanat eserlerine sahip Mehmet Rauf, Peyami Safa, Reşat Nuri, Refik Halit Karay'ın da popüler roman çizgisinde eser verdikleri bilinir. Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında popüler duyarlıkla yazan romancılar arasında Kerime Nadir ile Muazzez Tahsin'in ayrı bir yeri vardır. Popüler aşk romanlarının en unutulmaz eserlerini yazan bu iki yazar, Cumhuriyet döneminde “*aşkı meşrulaştıran ikili*” (Türkeş, 2002: 53) olarak bilinmişler ve en çok okunan yazarlardan olmuşlardır.

Popüler aşk romanları 1980'lerden sonra modernizmin getirdiği hayat koşullarına göre yeniden şekillenmiş, cinsellik ve feminizm gibi konu ve temalarla zenginleşerek

günümüze kadar gelmiştir. 1980’li yıllardan sonra ise Duygu Asena, Canan Tan, İpek Ongun bu türün en çok okunan sanatçılarıdır. Popüler aşk romanlarının en büyük okur kitlesini genç kızlarla kadınların oluşturduğu görülür. Okurun “gözleri açıkken düş gördüğü” (Eco, 2017: 13) bu romanlar, bu okur kitlesinin “ilk gönül eğitimi(ni)” (İleri, 1982: 63) aldığı romanlardır.

Popüler roman çizgisindeki eserlerin en çok okunan ikinci türü tarihi serüven romanlarıdır. İdeolojik işlevleri de olan bu romanlara duyulan ilginin kaynağında okurun tarihi geçmişe giderek o dönemin gururunu yaşamasıdır. Tarihi kahramanların rol modeller olarak sunularak millî romantik duygular yaşatması da bu tarz romanların işlevleri arasındadır. Abdullah Ziya Kozanoğlu, Feridun Fazıl Tülbentçi, Oğuz Özdeş, Hüseyin Nihal Atsız, Bahattin Özkişi, M. Turhan Tan, Nizamettin Nazif Tepedenlioğlu, Reşat Ekem Koçu, Refî Cevat Ulunay, Reşat Ekrem Koçu, Murat Sertoğlu, Ahmet Yılmaz Boyunağa ve Yavuz Bahadıroğlu gibi isimler bu anlatıların edebiyatımızdaki en başarılı isimleridir.

Popüler roman, 1970’lerden itibaren İslami aşk (hidayet romanları) denilen bir türle tanışır. Muhafazakâr değerlerin ve aile olgusunun savunulduğu “İslami aşk romanları içerdikleri yoğun romantizm nedeniyle geleneksel aşk romanlarının dindar takipçisi durumundadır.” (Uğur, 2018: 84). Bu tür romanların en bilinen yazarları ise Ahmet Günbay Yıldız, Şule Yüksel Şenler, Emine Şenlikoğlu, Raif Cilasun, Hekimoğlu İsmail (Ömer Okçu) ve İsmail Fatih Ceylan’dır.

Popüler romanlar, hangi türde ve konuda yazılırsa yazılsın kendi okur kitlesinin benimsediği bir dünyayı sunar. Bu romanların karakteristik özelliği, belli okurların örtük taleplerine yönelik olmasıdır. (Eco, 2017: 105). Bu romanların asıl amacı; sağladığı eğlendirme ve kaçış işlevi ile okurun kendisini roman karakterleriyle özdeşleştirerek duygusal bir tatmin sağlamasıdır.

II. Muazzez Tahsin Berkand’ın Popüler Aşk Romancılığı

Asıl adı Meryem Muazzez olan Muazzez Tahsin Berkand, 1899 yılında Selanik’te doğar. Balkan Savaşı’ndan sonra ailesiyle İstanbul’a göç eder. Türkçe, Fransızca ve İngilizceyi özel hocalardan ders alarak öğrenir. İstanbul’daki farklı okullarda Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yapar. On altı on yedi yaşlarında Halide Edip’le birlikte Suriye’ye gider ve orada ablası Rabia ile Beyrut ve Şam’daki okullarda iki yıla yakın Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yapar. İstanbul’a döndükten sonra Osmanlı Bankasında çevirmen olarak çalışan yazar buradan emekli olur. Yazar 1984 yılında İstanbul’da vefat eder.

Kalem ve kâğıtla olan dostluğu küçük yaşlarda başlayan Muazzez Tahsin’in içindeki yazmak arzusu ilerleyen yaşlarda bir tutkuya dönüşür. Yazarlığa başlamasında Halide Edip Adıvar’ın etkisi büyüktür. Bu etki, romanlarındaki kadın karakterlerden hareketle de görülebilir. İlk romanı *Kırılan Ümitler* olmasına rağmen bu eserini 1957’de yayımlayabilmiştir. İlk yayınladığı eseri *Sen ve Ben* romanıdır. Bu romanını 1933 yılında yayımlar. Berkand, popüler aşk romancıları arasında kendine bir yer edinmesiyle birlikte

1940'lı yılların başından itibaren uyarılama romanlar da yazar. Altmış yıllık bir yazı hayatına sahip olan Berkand'ın yirmi yedisi telif ve on dördü uyarılama olmak üzere kırk bir romanı vardır.¹ Yazar, uyarılama romanlarının başına “nakleden” ibaresi yazmayı tercih ettiğini, ancak gazete sahiplerinin satış rakamlarını düşürdüğü gerekçesiyle bu ibarenin kullanılmasına karşı çıktıklarını, bu nedenle bazı romanlarında “nakleden” ibaresini kaldırdıklarını söyler. Berkand'ın kendisi, romanlarının uyarılama ve telif sayısı konusunda tam bir bilgi vermemektedir.

1930'lardan 1960'lara kadar okuyucunun yoğun ilgisini gören Muazzez Tahsin Berkand, Türk edebiyatında bu yıllar arasında en çok okunan popüler aşk romancılarından biridir. Eserleri 1980'lere kadar çeşitli baskılar yapar. 1933'te yayınladığı ilk romanı *Sen ve Ben* 1983'e kadar sekiz baskı yaparken *Aşk Fırtınası* dokuz, *Kırılan Ümitler* on dört, *Kezban* ise on üç baskı yapar. Ancak bir baskıda kalan romanları da bulunmaktadır. Çeviri romanları, hikâyeleri ve çocuk kitapları da bulunan yazarın *Küçük Hanımefendi*, *Sonsuz Gece*, *Bülbül Yuvası*, *Mağrur Kadın* ve *Mualla* adlı romanları 2001 yılında Selim İleri editörlüğünde, Kerime Nadir'in romanları ile birlikte yeni bir sunumla yayınlansa da pek ilgi görmezler. Diğer popüler romancılar gibi Berkand'ın romanları da Türk sinemasına kaynaklık etmiştir. 1961 yılından itibaren yirmi romanı sinemaya uyarlanmış, bazı romanları ise televizyon dizisi olarak yayınlanmıştır. Muazzez Tahsin, 1930'lu yıllardan itibaren kendini kabul ettirmiş bir yazar olmasına rağmen birçok popüler romancı gibi bugün unutulmuş ve kitapları tozlu raflarda yerini almış bir yazardır. Onun edebiyatımızdaki en önemli yeri dönemdeki diğer popüler romancılar gibi Türk toplumunun okuma alışkanlığı kazanmasındaki rolüdür.

Muazzez Tahsin'in romanlarının başlığı, olay örgüsündeki merak unsurunu tetikleyen bir özellik taşır. Bu tür romanlarda başlık ve kapaktaki resim ticari bir kaygıya göre düzenlenmiştir. Çünkü eserin bir kadın ve erkek resminin üzerine koyulan başlık ile okuru cezbetmesi gerekir. Roland Barthes anlatılardaki başlıkların “*iştah açıcı*” ifadesini kullanır. (Uçan, 2003: 130). Ayrıca kitapçı vitrinlerini süsleyen bu romanları “*allı-morlu öpücük yayınları*” (İnce, 1999: 31) olarak nitelendirenler de vardır. Berkand'ın dilin sanatsal kullanımından uzak olduğu görülen *Kezban*, *Mualla*, *Küçük Hanımefendi Aşk Fırtınası*, *Kızım ve Aşkım*, *Gönül Yolu*, *Aşk Tilsimi*, *Sevmek Korkusu*, *Kırılan Ümitler*, *Sevgim ve Gururum*, *Kıvılcım ve Ateş*, *Aşk ve İntikam*, *Kalbin Sesi*, *Aşkla Oynanmaz*, *Sen ve Ben*, *Çamlar Altında*, *Nişan Yüzüğü*, *Bir Gün Sabah Olacak Mı*, *Mağrur Kadın*, *Bir Genç Kızın Romanı*, *İki Kalp Arasında*, *Bir Rüya Gibi* romanlarının aynı zamanda

---

¹ Bu rakamlarla ilgili kaynaklarda tam bir tutarlılık görülmemektedir. Birçok kaynakta yazarın romanlarıyla ilgili telif ve uyarılama şeklinde bir ayırma gidilmediği hatta yazarın çeviri romanları ve hikâye kitaplarının “roman” olarak gösterildiği ve romanlarından bazılarının eksik yazıldığı görülmektedir. Bu karışıklığın yazarın romanlarının yayın tarihlerinin üzerinden uzun zaman geçmesi ve uyarılama romanlarının başına “nakleden” ibaresi düşülmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Yazarın romanlarının telif ve uyarılama şeklinde ayırım sadece *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi Cilt 1*, “Muazzez Tahsin Berkand” maddesinde belirtilmektedir.

duygusallık içeren “*çığırktan adlar ve merak uyandıran*” (Uygur, 1985: 114) başlıklara sahip oldukları görülür.

Berkand’ın romanlarının ana mekânı İstanbul’dur. Aydın, Konya, Elazığ, Trabzon gibi Anadolu şehirleri ile Suriye ve Lübnan gibi ülkeler de olayların bir başka mekânıdır. Kişiler, sosyal ve ekonomik olarak üst sınıftan olduklarından İstanbul ve çevresindeki çiftlik ve köşklerdeki yaşamlarıyla toplumdaki kopuk çevrede yaşarlar. *Sen ve Ben* ile *Aşkla Oynanmaz* romanlarında olayların bir bölümü Lübnan’da geçtiği görülür. *Sevmek Korkusu* adlı romanında mekânın bir bölümü Çin ve Japonya’dır. Ayrıca Paris, Londra, Viyana ve Roma gibi Avrupa şehirleri de olayların geçtiği ancak herhangi bir işleyle ilgili olmayan mekânlardır. Zaman genellikle kronolojik olmakla beraber olayların aktarımında geriye dönüş yapıldığı çok görülür. Anlatım tekniği olarak özetleme, geriye dönüş, iç monolog, iç çözümleme ve diyalogdan yararlanılmıştır. Bazen romanın başkışisi yirmi yıllık hayatını birkaç cümleyle özetler. Bu teknikler anlatımda tek düzelikli ortadan kaldırdığı gibi okuyucunun merakını canlı tutmayı da sağlar. Hemen her anlatıda diyalog vardır. Bunun nedeni karakterin geçmişiyle ilgili bilgileri aydınlatarak kendi iç dünyasını okura açmak ve metni okurun anlayabileceği duruma getirmektir. Özetleme tekniği ise yazarın sonuca daha kolay gitmesinin bir yolu olduğu için kendisine kolaylık sağlayan bir yöntemdir. Bu durum onun sanatkar muhayyilesinin zayıflığını da göstermektedir. Bazı romanların anlatımında günlük ve mektuplardan yararlanır. *İki Kalp Arasında*, *Saadet Güneşi*, *Kırılan Ümitler*, *Bahar Çiçeği*, *Sen ve Ben* günlük ve mektup formunun birlikte kullanılarak kurgulandığı romanlardır. Yazar, bu anlatım türleri ile kahramanların iç dünyasını okura açarak olay örgüsündeki bilinmeyenleri açığa vurmayı amaçlar. Beğenisi zayıf ve kültür seviyesi düşük okur ise bu imkânla kahramanın geçmişindeki yaşanmışlıkları olduğu gibi geleceğe ilişkin tasarımlarını da kolaylıkla öğrenmiş olur.

Yazarın romanları şahıs kadrosu bakımından zengindir. Ancak metinde işlevi olan asıl şahıslar; başkışı konumundaki genç kız, onu seven erkek, genç kıza yardımcı olarak onu yönlendiren kişiden ibarettir. Şahıs kadrosundaki bütün karakterlerin tek boyutlu çizildiği ve temsil ettikleri değerler bakımından kesin çizgilerle birbirinden ayrıldığı görülür. Yazarın bütün romanlarındaki kişiler, “iyiler ve kötüler” şeklinde bir zıtlıkla metinde yer alır. İyiler olabildiğince iyi, kötüler ise olabildiğince kötü tasvir edilir. Kişilerin tasvirleri bazen gerçekçi olmaktan oldukça uzaktır. Romanın sonunda iyiler ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır. Berna Moran’ın bu tarz romanlardaki “*kişilerin davranışı, psikolojileri gerçek hayattaki insanınkine pek uymayabilir de. Bir bakışta delice aşık olabilirler örneğin.*” (Moran, 2004: 37) şeklindeki değerlendirmesi yazarın roman kişileri için geçerlidir. Duygularıyla hep uçlarda yaşayan bu kahramanlar fiziksel özellikleriyle de abartılı tasvir edilir.

Yazarın başkışilerinin hepsi genç kız veya kadınlardan oluşur. Yirmili yaşlarında oldukları görülen bu karakterlerin romanın başında bir problemlerinin olduğu; geçmişten kalan bir sorunu aşmaya çalıştıkları görülür. Hepsinin başından mutlaka bir felaket geçmiştir. Genç kızların çoğu anneleri öldüğünden babası veya bir yakını ile yaşamaktadır. İçlerinde bir ihanete, iftiraya ve tecavüze uğrayanlar vardır. Ancak temel

problemleri aşk ve sevgi eksikliğidir. Problemlerini unutmak ve hayata tutunmak için hep bir aşk arayışı içerisindeyler. “Başkasının arzusunu arzular, yani sevmek için sevmeyi hedefler.” (Göka-Göka, 2008: 170). Bu süreçte duygusal olarak aşka her zaman hazır bir kadın vardır. Adeta o, aşka gitmez, aşk kendisine gelir. Bu genç kız veya kadın karakterler için mutluluğun tanımı “aşk”tır. Aşk bu anlatılarda adeta kutsanmaktadır, çünkü aşk hayatlarını şekillendireceğini düşündükleri tek şeydir. Yazarın başkışileri çoğunlukla sosyo-ekonomik olarak üst kültür grubundandır. Ancak içlerinde fakir, kimsesiz, üvey evlat ve hizmetçi olarak bir ailenin yanında kendisini “sığıntı” olarak hissedenler de bulunmaktadır. Genellikle ailelerinin tek çocuğudurlar. Ailesini kaybettikleri ve kimsesiz oldukları için içe kapanık, kırılabilir ve oldukça duygusal bir yapıları vardır. Melankolik olmaları bir başka kişilik özellikleridir. Ekonomik bakımdan güçlü olanlar ise genellikle şımarık halleriyle dikkat çekerler. Babalarının bütün imkânlarını kullanan bu karakterlerin dadısı ve özel hocaları vardır. Hemen hepsi köşk ve yalıda otururlar. Seyahat, olmazsa olmazları arasındadır. Babalarından kalan servet ile rahat bir yaşam sürmektedirler, ancak en büyük eksiklikleri anne veya babadan yoksun olmaktır. Bu sevgi eksikliğinin giderilmesi için karşılıklarına çıkacak “beyaz atlı prens” beklentisiyle yaşarlar.

Muazzez Tahsin Berkand'ın hem kadın hem de erkek karakterlerinin özelliklerinden biri de Batılı hayat tarzını benimsemiş olmalarıdır. Kadın ve erkek karakterlerin hepsi modern bir hayat yaşarlar, erkeklerle serbestçe görüşürler. Örneğin *Sen ve Ben*'de Leyla, Lübnan'dayken Fransız ve Rus erkeklerle görüşür, onlarla kadın-erkek konularında tartışmalar yapar. Zaman zaman içki içerler. Fizikî güzellik bakımından çevresindekilerden oldukça üstün özelliklere sahiptirler. Güzelliği çok önemserler ve beğenilmekten aşırı mutluluk duyarlar. Aynı zamanda iyi bir roman okuyucusudurlar. *Yılların Ardından* romanında başkışı Berna hastanede iyileşir iyileşmez hemen kitap okumaya başlar. Yazarın “Halide Edip'ten devraldığı bu 'olumlu aydın genç' kız tipi(nin)” (Türkeş, 2002: 51) en belirgin özelliği yüzü Batı'ya dönük olmakla birlikte geleneksel değerlerini unutmayan ve toplumun kabul ettiği değerlere ters düşmeyen biri olmasıdır. Romanlardaki genç kızların sevdiği erkeğe ihanet etmedikleri ve aşklarına büyük bir sadakat gösterdikleri görülür. Evli olan kadınlar ise aile kurumuna verdikleri önemden dolayı eşlerini sevmiyor olsalar bile onları aldatmazlar. Kısaca bu kadınlar Batı kültürüne açık olmakla beraber Türk toplumunun değerlerine arkasını dönmemişlerdir.

Bazı romanlarda erkek figürlerin roman yazarı olması, okuma ve yazmak eyleminin yüceltilmesinden başka bir şey değildir. *Mualla*, *Sarmaşık Gülleri* ve *Işık Yağmuru* romanlarının erkek, *Bir Genç Kızın Romanı* ve *Aşk Fırtınası* romanlarının ise kadın figürleri roman yazarı olarak tanıtılır. *Dağların Esrarı* romanın erkek karakteri ise şairdir. Romanlardaki erkek karakterler yaş olarak genç kızdan genellikle beş ile on yaş arasında büyüktür. Kişilik olarak idealize edilen ve “siyah-beyaz” olarak çizilen bu karakterler de kadın karakterler gibi genellikle sosyo-ekonomik olarak üst kültürden biridir. Çoğu zaman Avrupa veya Amerika'da eğitim görmüş, meslek olarak mühendis, kimyager, doktor, avukat veya ressamdırlar. Erkek figürlerin bu özelliği, onların meslekleri ile de idealize edildiğini göstermektedir. Bu erkek karakterlerin de genç kızlar

gibi hayattaki en büyük boşluğu aşk olduğundan asıl amaçları; kendi karakterine uygun, eğitilmiş, görgü kurallarını bilen bir kadınla duygusal yakınlık kurmak ve evlenmektir.

Yazarın romanlarındaki kurgusal zayıflık, dil ve üslûpta da kendisini gösterir. Kolay ve anlaşılır bir dilin tercih edildiği eserlerde söz dağarcığı olarak “çocuksuluk, dişillik” (Fiske, 1999: 151) dikkati çeken bir özelliktir. Edebi zevki gelişmemiş okur kitlesine hitap etmesinden dolayı bu metinlerin böyle bir özellik taşıması bir zorunluluktur. Metinlerde gündelik hayattaki konuşma dilinin kelimeleri seçilir. Dilin kolay kavranması için kısa diyaloglara yer verilir. Yazar, metinlerini vecize, atasözü, özdeyiş, şiir, şarkı ve türkü sözleri ile süsler. Berkand, “boyalı üslûp” olarak adlandırılan süslü cümleler” (Lekesiz, 2002: 468) kullanarak okurun duygusal tarafına seslenir. Ayrıca Fransızca’yı çok iyi bilmesi ve Fransız edebiyatına ilgisinden dolayı metinlerinde “Orövuvar, “bote”, “bonjur”, “bonsuvar”, “orrayt”, “halo” gibi kelimelere çok yer verir. *Sen ve Ben* romanında Leyla ile Bedi Muammer uzun bir ayrılıktan sonra birbiriyle karşılaştığında “– *Bonsuvar Leyla! –Bonsuvar Bedi Muammer!*” (s. 133) şeklindeki Fransızca sözcüklerle selamlaşırlar. Diğer romanlarda da “bonsuvar”, “bonjur” ve “halo” kelimeleri karakterlerin selamlaşmalarında en çok kullandıkları Fransızca sözcüklerdir. Onun romanlarında “halecan”, “hodbin”, “mükâleme”, “müşkûlât”, “avdet etmek”, “malûmat”, “mukaddeme”, “şetaret”, “tehalük”, “takallüs” ve “hissikablelvukuum” gibi yer yer dilden düşmüş kelimelere de yer verilmiştir.² Romanlarındaki bu kelimelerin fazla yer tutmasını Servet-i Fünûn edebiyatından gelen bir dil ve üslûp etkisi olarak görmek mümkündür.

Yazarın romanlarındaki söz konusu karakterlerin “sahici karakterler” oldukları söylenemez. Çünkü gerçek hayatta bu tür şahısların ve olayların olması pek mümkün değildir. Bu nedenle romanlardaki birbirine benzeyen olaylar kurgusal bir gerçeklik olmaktan çok, okurun hayalde olaya kendisini dahil ederek gündelik problemlerinden uzaklaşmasını sağladığı bir “oyun”dan ibarettir.

III. Muazzez Tahsin Berkand’ın Romanlarında Romantik Aşkın Seyri

İnsanın iç dünyasındaki temel gerçeklerden biri olan aşk, Muazzez Tahsin’in bütün romanlarının temel konusudur. Yazarın romanlarının hepsi birbirine benzeyen sıradan aşk öyküleri üzerine kuruludur. Yazarın “popüler aşk romanlarını aşkın ne olduğu sorusundan çok romantik ilginin odağındaki çiftin beraber olup olmayacağı, kadının erkeği affedip affetmeyeceği, yanlış anlaşılmanın sonunun gelip gelmeyeceği soruların yanıt arayarak okuruz.” (Çelik, 2008: 6). Kadın-erkek ilişkileri ekseninde gelişen ve genellikle mutlu biten aşk ilişkisi romanstaki gibi; “ayrılık-uzaklaşma-kavuşma” yapısını tekrar eder. Romansın olay örgüsü de; “1. Genç kız ile erkeğin arasında aşkın doğuşu. 2) Sevgililerin ayrı düşürülmesi. 3) Sevgililerin birbirlerine kavuşabilmek için verdikleri savaşı. 4) Evlilik ya da ölümle bitiş.” (Moran, 2004: 29) şeklinde dört bölümden oluşur.

² Muazzez Tahsin Berkand, on beş yaşında yazdığı *Kırılan Ümitler* adlı romanını, Arapça ve Farsça kelime ve terkipleri çok kullanmasından dolayı daha sonra sadeleştirdiğini söyler. Bkz., *Kırılan Ümitler*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1957, s.2.

Muazzez Tahsin'in romanları; “geleneksel aşk izleğini birtakım çağdaş ayrıntularla, yöntemlerle ama aynı anda melodram kalıpları içinde” (Uyar; 1998: 72) ele alan eserlerdir. Bu eserlerde herhangi derinliğe sahip olmayan aşk, bireylerle ilgili bir oluş ve farkındalık süreci içermez. Onun eserlerinde saf ve temiz duygulara dayanan “romantik aşk bir güç ideali” (Johnson, 1993: 97) olarak metne yansır. Bütün romanlarının başkişisi konumundaki genç kız ve kadın karakterler için aşk; yaşamın temel sebebi ve bütün problemlerin ortadan kalkmasını sağlayan güçtür. Aşık olmadan/sevmeden yaşamın anlamsız kaldığını düşünürler. Genç kız veya kadınların bütün gelecek tasarımları bu aşktan geçer. Bu karakterler aşık olduğunu anladığı anda umut ile umutsuzluk arasında bir gerilim dünyasında yaşamaya başlarlar.

Muazzez Tahsin Berkand'ın romanları, üslûptaki aşırı duygusallık, kişilerin derinlemesine tahlil edilmemesi, olayların gelişimindeki rastlantılar ve benzer konuların tekrarlanması özellikleriyle popüler aşk romanlarının kalıbıyla benzerlik gösterir. Yazar, Tanzimat romanındaki gibi romancıdan beklenmeyen bir tavırla sürekli olaylara müdahale eder. Bunu yaparken her zaman iyilerden yana tavır alır. Kendisiyle yapılan bir söyleşide “yarattığım tipler arasında, sahiden yaşıyorlarmış gibi bana çok dost ve sevimli gelenler kötü oldukları için nefret ettiklerim de vardır.” (Öztürkmen, 1999: 46) diyerek karakterlerine karşı takındığı tavrı dile getirir.

Muazzez Tahsin'in “romantik aşk” ana izleği etrafında gelişen romanlarında “aşkın ertelendiği” bir tablo mevcuttur. Romantik aşk ilişkisindeki olaylar “ilk görüşte aşk”, “uzaklaşma/ayrılma” ve “mutlu/mutsuz son” şeklinde bir çizgiye sahiptir. Yazarın romanlarındaki bu süreç genellikle romans, masal ve halk hikâyelerinin yapısından izler taşır. Romantik aşk, bazı romanlarında “çocukluk aşkı” temelinde yükselir. Olay örgüsünün merkezindeki kişilerin yaşamları, aşk ilişkileri kendi iradeleriyle değil hep rastlantılarla biçimlenir. Yani, yazarın romanlarındaki romantik aşk hep bir rastlantıyla başlar. Rastlantı sonucunda “ilk görüşte” birbirine aşık olan karakterler, o anda çok yoğun duygular yaşar. Genç kız adeta büyülenmişlik düzeyinde bir hayranlık besleyerek genç erkeğe iç dünyasında çok özel bir yer ayırır. “İlk görüşte” gerçekleşen duygusal çekimde gerek genç kız gerekse erkek karakter reddedilme korkusuyla başlangıçta birbirlerine açılmazlar. Özellikle genç kızlar, incinmeye müsait yapılarıyla ve gururlarının kırılacağı endişesiyle bu açılma duygusunu hiçbir zaman gerçekleştiremezler. Çünkü reddedilmenin yaşatabileceği hayâl kırıklığı ve umut bağladığı kapıların yüzüne kapanacağı düşüncesi genç kızlar için hayatın sonu demektir.

“Uzaklaşma” evresi, yazarın bütün romanlarında romantik aşkın anlam kazanması için gerekli bir evredir. Aşk duygusu ne kadar güçlü olursa olsun bütün anlatılarda olduğu gibi romantik aşkın anlam kazanması için bir “uzaklaşma”nın yaşanması gerekir. Romantik aşk ilişkisindeki bu evre sevenlerin ızdıraplar çekerek olgunlaştığı, birbirlerine bakışının değiştiği bir dönemdir. Uzaklaşma evresinin temel özelliği başkişi konumundaki genç kız veya kadının aşktan kaynaklanan ızdırap ve hayal kırıklıklarını deneyimlediği bir süreci içermesidir. Yazarın bütün romanlarındaki “aşk eylemi daima biraz uzakta duran, biraz ulaşılmaz olan, ama daima vuslatı istenen” (Özdenören, 2013: 213) bir duygudur. Zaten romanlardaki dramatik aksiyonu sağlayan temel şey de

uzaklaşma evresindeki romantik ikilinin yaşadığı bu duygusal gerilimdir. Bu duygusal gerilimde genç kız ile erkek karakter çoğu zaman sevgiyle nefret arasında gidip gelen duyguların girdabından çıkamazlar. Uzaklaşma evresinde romantik ikilinin bir araya gelmesini engelleyen bazı unsurlar vardır. Bu engeller, ekonomik, kültür ve eğitim seviyesi gibi farklılıklar olduğu gibi kıskançlık, yalan, trafik ya da uçak kazası ve yanlış anlaşılmalardan olabilir. Bu evrede ortaya çıkan söz konusu bir problemden dolayı aşkın kendisini terk ettiğine tanık olan genç kız veya kadın, duygu dünyasında kendisini bir savaşın mağlubu olarak gördüğünden; nefret, hayâl kırıklığı, öfke gibi olumsuz duygular etrafında dönüp duracak ve sevgiyle nefret arasında savrulup duracaktır. Bu evrede romantik aşkın önündeki engellerin ortadan kalkmasında yardımcı kişilerin rolü kaçınılmazdır. Söz konusu “yardımcı” kişi motifi masalları hatırlatır. Propp’a göre, “*masal genellikle önce bir kötülüğü sonra da bu kötülüğü gideren bir yardımcının elde edilmesini sunar.*” (2008: 110-111) der. Berkand’ın bazı romanlarında gerek uzaklaşma evresinde gerekse başkişinin diğer problemlerinde genellikle kendisine yardımcı olan biri vardır. Yardımcı kişi, genellikle genç kız veya kadının ya bir yakını, ya arkadaşı, ya da bir hizmetçisidir. Çalışmada ele aldığımız *Yılların Ardından* romanında yardımcı kişi başkişi Berna’nın hamile kaldıktan sonra onun probleminden çıkış yolu bulmasını sağlayan aile doktoru Ahmet Bey’dir.

Uzaklaşma evresinde aşk ilişkisinin tarafları fizikî olarak ayrılışlar bile ruhen ayrı değildirlir. Ruhen birbirlerini düşünmekten başka çaba taşamadıkları bu evre ikisinin de acı çektiği, yaşanılardan büyük pişmanlık duyulduğu ve bir araya gelmek için fırsatın kollandığı bir evredir. Bu evre romantik aşkın odağındaki iki insan için adeta bir ızdırıp evresidir. Özellikle genç kız veya kadınlar bu evrede uzun süre geçmişteki ilk karşılaşma anını düşünerek “tatlı bir ızdırıp” yaşarlar. Yaşadıklarını en çok hissettiren şey aşk olduğundan aşktan yoksun kalınca bu ızdırabın etkisiyle kendini diğer sosyal ilişkilere kapatarak iç dünyalarına çekilir ve dış dünyadan kendini soyutlarlar. Bu evrede gerçekle ilişkisini kaybeden genç kız ya da kadın hayatı, olayları, kişileri hep duygularına göre değerlendirerek melankoliye bürünür. Bu evrede romantik aşkın tarafları birbirlerini “sevmiyormuş” gibi davranırlar ancak bira araya gelmek ve duygularını açıklamak için fırsat kollarlar.

Bazen yıllarca sürebilen uzaklaşma evresi, rastlantılarla yerini mutlu sona bırakır. Yazarın romanlarının önemli bir çoğunluğunda romantik aşk ilişkisinin vardığı süreç “mutlu son”dur. Romantik aşk ilişkisindeki “engel”lere göre “mutlu son”un gerçekleşme şekli değişebilir. *Işık Yağmuru*, *Kezban* ve *Küçük Hanımefendi* gibi romanlarda kadın karakterlerin erkeklerle ilgili gerçekleri öğrenmesi ve daha önceki yanlış anlaşılmalardan ortadan kalkması ile mutlu sona ulaşılır. Özellikle *Küçük Hanımefendi* ve *Işık Yağmuru* adlı romanlarda genç kızların kişiliği ve bedensel değişimleri mutlu sonu kaçınılmaz kılar. Ayrıca romanın başında genç kız ve erkeğin ilk görüşte yaşadıkları duygusal çekim, daha sonra bir araya geleceklerinin ve “mutlu son”u kavuşacaklarının işaretidir. Bu gerçeği çoğu zaman “mutlu son”u doğru karakterlerin birbirine itiraf ettiği görülür. Yazarın romanlarında ilk görüşteki duygusal çekimin mutlu sona karakterlerin birbirlerine itiraf edeceği çok açıktır. Çünkü “*bir yerde aşk varsa umutlanmamız için*

sebepler de vardır. ” (Göka-Göka, 2008: 255). *Sarmaşık Gülleri, Aşk Tilsimi, Uzayan Yollar, Uğur Böceği* ve gibi romanlar böyle bir kurguyu içerir. Bu anlatılardaki romantik aşk ilişkisinin genel kurgusu; genç kızın kendi kültür grubundan bir erkekle ilk görüşte başlayan duygusal çekimin rastlantıların da yardımıyla “mutlu son”la noktalanmasıdır.

IV. Yılların Ardından ile Sen ve Ben Romanlarında Görücü Usulü Evliliğe Karşı Çıkmak

Muazzez Tahsin Berkand'ın romanlarındaki romantik aşkın seyrinin karakteristik özelliklerini, *Yılların Ardından* ve *Sen ve Ben* adlı eserleri örneğinden hareketle değerlendirmek mümkündür. İki roman arasındaki temel fark; *Yılların Ardından* romanında romantik aşk bir evliliğe doğru yol alırken, *Sen ve Ben*'deki başkişi görücü usulü gerçekleşen evliliğinde mutsuz bir şekilde bu evliliği sürdürmek zorunda kalmasıdır. Bu romanların Berkand'ın diğer romanlarıyla olan benzerliklerinden en önemlisi “romantik aşk(in) idealize edilen bir ruhsal ilişki” (Johnson, 1993: 93) olarak karşımıza çıkmasıdır. “Romantik aşk, beğenmenin yanı sıra kişilerin birbirlerine karşı fiziksel ve diğer açılardan çekici gelmesi durumunda oluşur.” (Uğurlu, 2004: 122). *Yılların Ardından* romanında başkişi Berna'nın en büyük ihtirası aşk, nihai amacı ise sevgi temelinde bir evlilik gerçekleştirmek olurken, *Sen ve Ben*'deki başkişi Leyla'nın ise sevgi temelinde bir evlilik gerçekleştirmemenin pişmanlığını yaşamasıdır.

Yılların Ardından adlı eserde başkişi Berna, metnin başında yazarın diğer roman kahramanları gibi kırılğan, hassas, masum ve mazlum kişiliğiyle okura tanıtılır. Berna'nın babası Turhan Bey ve annesi Nühket Hanım “Yeşil Çiftlik” denilen kendi bahçelerindeki eski bir evin yıkıntısı altında kalarak bir kaza sonucunda ölmüşlerdir. Bu felaketin ardından kimsesiz kalan genç kız babasından kalan çiftlikte dadısı ve hizmetçileri ile birlikte yaşamaktadır. Berna, babasından kalan büyük bir servetin sahibi olsa da sevgi eksikliğinden dolayı boşlukta yüzmekte ve adeta daldan dala savrulan melankolik bir ruh hali yaşamaktadır. Dünyaya ve yaşama karşı ilgi kaybının neden olduğu melankolik ruh yapısı *Bahar Çiçeği, Bir Gün Sabah Olacak mı?, İki Kalp Arasında* ve *Gençlik Rüzgârı* gibi eserlerde de çocuk yaşta annelerini kaybeden veya başka sebeplerle onlardan kopan genç kızların temel kişilik özellikleri arasındadır. “Melankolik ruh halindeyken yaşanan ‘kendini dünyadan geçici olarak çekme durumu’nda ruh kendini yeniliklere yavaş yavaş hazırlamak için gereksindiği dinginliği bulur.” (Binkert, 1995: 17). Kimsesiz olduğu için kendisini güvenden yoksun hisseden Berna, annesiyle babasının hatıralarıyla her gün yüzleşmekten dolayı gittikçe bunalımı derinleşir. Beden ve ruh sağlığı bozulan genç kızın yeniden sağlığına kavuşması için, Kirazlıyayla denilen çiftliğe bir süreliğine gönderilir. Bir gün bu çiftlikte Suat Doğan adında bir gençle tanışır. Anne ve babasını yitirmenin acısını unutmamasını sağlayacak ve kendisini tamamlayacak duygunun aşk olduğunu bilen genç kız, anne ve babanın kaybının acısını gidermek için içgüdüsel olarak başka bir insana yönelir. “Tüm duygu, davranış ve tutumları birleştiren bir olgu olan aşk, olumlu duygulardan kaynaklanabildiği gibi yetersizlik gibi olumsuz duygulardan da kaynaklanmaktadır.” (Üretmen, 2004: 110). Suat'ın, kendisini sevdiğine inanan ve bu sevginin kendisini yaşadığı bunalımdan kurtarabileceğini sanan Berna bir gençlik ihtirasıyla onunla ilişkiye

girerek hamile kalır. Berna, Suat'a hamile olduğunu söyleyince genç adam Berna'yı karnındaki çocuğuyla yüzüstü bırakarak ortadan kaybolur. Böylece genç kız daha anne ve babasını kaybetmiş olmanın verdiği yaraları sarmadan yaşamdan ikinci bir darbe daha alır. Gayrı meşru bir kız çocuğu dünyaya getirmek ve toplumun gözünde ahlâkı zayıf bir kadın olarak görülmek Berna için ölmek demektir. “Ölmekle yaşamak arasında pençeleşen günler” (s. 96) geçiren genç kızın, kendisini çaresiz bırakan bu talihsiz olayla birlikte sağlığı yeniden bozulur. Yitirdiği anne ve babasının sevgisinin yerine yenisini koyamayan Berna bu olaydan sonra daha çok iç dünyasına kapanır. Onun yaşadıklarından haberdar olan doktoru Ahmet Bey, ruhen ve bedenen yıpranan Berna'nın İsviçre'ye seyahat etmesini önerir. Bunun üzerine Berna, dadısı ve aynı zamanda sütkardeşi olan dadısının kızı Şirin ile İsviçre'ye gider. Berna, İsviçre'de çocuğunu doğurur. Ancak bir çocuk doğurduğunu çevresinde kimsenin anlamaması için Türkiye'ye dönünce çocuğun annesinin sütkardeşi Şirin olduğunu söyler. Berna, yirmi üç yaşında bir genç kız olarak yurt dışından sağlığı düzelmiş halde döner. Onun kendini gerçekleştirme yolunda attığı ilk adım, on yedi yaşındayken babasının zoruyla Coşkun'la gerçekleştirdiği nişanı bozmasıdır. Coşkun'un tüm ısrarlarına rağmen verdiği karardan dönmeyerek ona sevmeden bir evlilik gerçekleştirmeyeceğini söyler. Berna, karşısına çıkan diğer evlilik tekliflerini de geri çevirir. Babasından kalan çiftliğin ıslahı için Yılmaz Tanoğlu adında bir ziraat mühendisiyle beş yıllık bir iş anlaşması yapan Berna, bu genç adama fotoğrafını gördüğü ilk anda aşık olur. Genç adam, Berna'nın zamanla hem hayranlığını hem de sevgisini kazanır. Arada bazı engeller olsa da genç ikili zamanla birbirlerini sevdiklerini anlar ve evlenmeye karar verirler.

Eser, görüldüğü gibi başkişi konumundaki Berna'nın kendisiyle evlenmek isteyen erkeklere karşı severek evlenme konusunda verdiği içsel ve dışsal mücadeleyi ve bu mücadele sonunda özgür iradesiyle verdiği evlenme kararını içerir. Turhan Bey'in biricik kızı olan Berna İsviçre'de geçirdiği “yılların ardından” ziraat mühendisliği eğitimi alarak Türkiye'ye dönen modern bir genç kız olarak artık fikirleri de değişmiş bir kızdır. Berkand'ın diğer romanlarında da başkişi konumundaki bütün genç kızlar, seyahate çıktıktan sonra hem beden hem de düşünce olarak bir değişim yaşarlar. Berna bu değişimin tipik örneğidir. İsviçre'de kaldığı süre boyunca yaptığı gözlemler genç kızın değişiminde etkili olur. Artık olaylara ve hayata eskisi gibi bakmayan Berna'nın, evlilik konusunda da fikirleri değişmiştir. Genç kız, lisenin son sınıfında babasının isteğiyle Coşkun ile yaptığı nişanı arada bir sevgi bağı olmadığı için doğru bulmamaktadır. Berna, daha önce Coşkun'un sevgisinin bu evlilik için yeterli olduğunu düşünerek bu evliliğe evet demiştir. Ancak fikirlerinin değişmesiyle yaptığı ilk şey İsviçre'den Coşkun'a bir mektup göndererek; onu sevmediğini, evlenmeleri için büyüklerin kararını tanımadığını söyler. Çünkü Berna, on yedi yaşındaki bir genç kızken nişanlısı ile arasındaki dostluğu aşk sanmış bu nedenle ailesinin bu önerisine karşı gelmemiştir. Fikirleri değişen ve olgunlaşan genç kız bu dostluğun ve Coşkun'un kendisini sevmesinin bir evlilik için yeterli olmayacağını düşünmektedir:

“Onu sevmemişti sevmiyordu, sevmezdi. Birbirleriyle dost olmaları, evlenmeleri için bir sebep teşkil etmezdi. Bunu, mümkün olduğu kadar kısa birkaç satırla ona bildirmiş

ve aralarında büyüklerin sözlerinden başka bir şey olmayan muhayyel nişan bağını bu suretle koparmıştı.” (s. 109).

Görüldüğü gibi kişi özgürlüğü tattıkça ve kendisini geliştirdikçe kaygılarıyla yüzleşerek onlarla baş etme yöntemini bulur. Ailesinin istediği bu evlilik, genç kızın ruhunda bir baskıya dönüşmüştür. Halbuki “sevgi gibi evlilik de ancak özgür ve kendiliğinden olduğu zaman çiçeklenir, bir görev olarak düşünüldüğünde ölüp gider.” (Russell, 1998: 91). Her türlü sorunla baş etmenin yolu cesareten geçer. Berna, ailesinin isteği üzerine Coşkun’la yaptığı nişanı reddetme cesaretini yurt dışındaki gelişim süreciyle yakalamıştır. “İnsanın kalabalıktan- yahut sembolik olarak ana rahminden-sıyrılmasından kendi başına bir birey oluncaya dek attığı her adım cesaret gerektirir; sanki her adımda kendi doğumunun sancısını yeniden yaşar. (...) cesaret yalnızca kişi zaman zaman kendi özgürlüğüne dair kararlar verirken değil, özgür ve sorumlu bir birey haline gelebilme için benliğini inşa ederken verdiği kararlar da etkilidir.” (May, 2013: 219). Çünkü İsviçre seyahati, Berna’nın bedenlen ve ruhen sağlamlaştığı bir dönemdir.

Bu seyahat, ruhsal ve bedensel açıdan genç kızın kendisini bularak yaşama tutunmasını sağladığı gibi yaşama mantıkla bakmasını da sağlar. Söz konusu yurt içi ve yurt dışı seyahatlerinin kırılğan, melankolik ve içe dönük genç kızların birey olabilmesi için uzaklaşma evresinde böyle bir değişim yaşamaları Muazzez Tahsin’in romanlarının ortak yapı özelliğidir. Örneğin *Küçük Hanımefendi* romanında başkışı Neriman’ın ruhsal ve bedensel zayıflığı İsviçre’ye yaptığı seyahatten sonra düzelir. Bu “fiziksel ve ruhsal oluş” sürecinden genç kızın görünümü, onunla evliliği kabul etmeyen Ömer’in de dikkatinden kaçmamıştır. Berna’nın İsviçre’de kendi gerçeklerini görmek için geçirdiği içsel mücadele ve bunun sonunda gelen değişim, cesaretini de beraberinde getirmiştir. Berna’nın, benliğini bulması ve fikirlerinin değişiminde geçmişte yaşadığı problemlerden dersler çıkarması etkili olur. Suat Doğan’ın kendisini “alelade bir zevk kadını konumuna düşürmüş” (s. 121) olmasından sonra erkeklere güvenilmeyeceğini anlamıştır.

Romandaki “uzaklaşma” evresi de kabul edilen bu seyahatte geçen süre, genç kızın özgürlük, sorumluluk, cesaret ve sevgi gibi psikolojik değerlerle bir sınavıdır. Artık Berna için “sevgi” sıradan bir sözcük olmaktan çıkmış, hayatının en anlamlı kelimesi olmuştur. Bu sözcük kendi varlığı kadar önemlidir. Bu nedenle mutluluğu sadece sevmenin mükâfatı olarak görmektedir. Ona göre evlilikte bir sorun doğunca gerçek sevgi her şeyi çözecektir. “Sevgi, kişinin benliğinin ulaşabileceği en yüksek tamamlanmışlık halidir.” (May, 2013: 234). Sevgi, Berna’nın bundan sonra karşısına çıkacak erkeklerde aradığı temel değer olduğundan evlilik kararlarının da tek belirleyicisi olacaktır. Berna’nın değişimi, kendi kararlarını kendisinin vermesini sağlamıştır. Çünkü kendisiyle evlenmekte ısrar eden Coşkun’un teklifini, daha sonraki bütün ısrarlarına rağmen kabul etmez. Berna, çocukken aldığı bu kararın yanlış olduğunu fark edince bu kararı bir “çocukluk” olarak değerlendirir. Coşkun, Berna’yla evliliklerinin önünde bir engel olmadığını düşünmesine karşın Berna’ya göre sevgi olmadan bir evliliğin anlamı yoktur:

“- Şimdi soruyorum sana, benim seni sevip sevmediğimi hiç düşünmüş müydün?

Buna lüzum görmemiştim Berna. Sen benimdin. Bunu biliyor ve anlıyordum. Nitekim o müthiş kaza olmasaydı seninle çoktan evlenmiş olacaktık.

Bu sözler genç kızın üzerinde fena tesir yaptı. Cevap veren sesi hırçınlaştı:

Doğru evlenmiş olacaktık ve ancak ondan sonra benim hislerim uyanacak, hakikati görecek, seni aşkla sevmediğimi anlayacaktım. Bu da muazzam bir facia olacaktı. Coşkun senin ve benim için.” (s. 23)

Coşkun, bütün ısrarlarına rağmen Berna’dan olumsuz cevaplar alınca onun kati surette “aşka susayan” biri olduğunu anlar. Berna, Coşkun’un bütün yalvarışlarına rağmen hiç kimseyi sevmediğini ve sevmenin bir evlilik için temel şart olduğunu söyler:

“- Seni sevmeyen bir kadınla mesut olabileceğini umuyor musun?

Hayır bu şartlar altında seninle birleşmemize imkan olduğunu takdir ediyorum. Hatta sen bugün öyle şeyi bir şeyi isteyecek olsan da ben kabul edemem.” (s. 24)

Berna, çocukluğunda dost olarak gördüğü Coşkun’u, “*çocuk hislerimin yerini genç kızlık, kadınlık duyguları aldığı vakit (...) hiçbir aşkla sevmemiş olduğunu*” (s. 25) anladığı için Coşkun’a bakışı da değişmiştir. Çevresi bu nişanın neden bozulduğunu merak etse de Berna bunu umursamaz. Ona göre Coşkun sağlam karakterli ve efendi bir erkektir. Ancak “*on dokuzuncu yüzyılın aşıklarına yakın, yapışkan bir sevgiyi ölümlere kadar sürecek romantik bir aşkı kalbinde yaşatmayacağına*” (s. 32) inanmaktadır. Berna için sevgi özgürlüğün kendisidir. Çünkü sevgi özgür bir biçimde gerçekleşmediğinde gerçek sevgi boyutuna ulaşamaz. Sevgi güven ister. Berna’nın onunla evlenmek istememesinin nedenlerinden biri de ona olan güvensizliğidir. Kendisi İsviçre’deyken Coşkun’un Füsün adlı bir genç kızla flört etmiş olması Berna’da bir güven problemi doğurmuştur. Coşkun, Berna’nın evlilik konusundaki bu düşüncesinin devam edip etmeyeceğini merak etmesi üzerine genç kız, özgür bir kız olduğu için sevmeden asla evlenmeyeceğini söyler.

Evlilik için aralarında bir sevgi olmadığı için daha önce Coşkun’u yaşamından çıkaran Berna, arkadaşlarından Gündüz Bey’in evlilik teklifini de aynı gerekçeyle geri çevirir. Gündüz Bey, Berna’yı sevdiğini ve onunla evlenmek istediğini söyleyince Berna, bu teklifi önemsemez ve “*sevgi tek taraflı olursa izdivaçta saadet olur mu?*” (s. 130) diyerek evlilikte sevgi olmamasının zamanla bir probleme dönüşeceğini düşünür. Berna, davet ve balolarda dans ettiği erkeklerden aldığı evlenme tekliflerini de aynı gerekçeyle geri çevirir. Romanda başkişinin aşk ve sevgiyeye olan sadakati konusundaki sınavından başka bir şey değildir. Berna’nın, gerek Coşkun gerekse Gündüz Bey ve diğer evliliklerini reddetmesinin temel sebebi tek taraflı bir sevginin yetersiz olduğunu düşünmesidir. Böyle bir evliliğin kendisini hiçbir zaman mutlu etmeyeceğini bildiğinden umutla kendisini seven ve kendisinin sevdiği bir erkeği bekler. Duygusal ilişkiyi içermeyen bir evliliği gereksiz gören Berna için severek evlenme artık kendini gerçekleştirmenin bir yolu olmuştur.

Popüler aşk romanlarının, duygusal dili ve üslûbuyla okur üzerinde olumsuz etkileri olmakla beraber bazı yönlerden okuru eğitime işlevi de vardır. Berkand'ın romanlarındaki kadın karakterlerin bireysel ve toplumsal kimliğindeki değişim ve gelişime yönelik adımları, genç okurlara bir örneklik teşkil etmektedir. Onun romanlarında erkeklerin Avrupa'da eğitim almaları, genç kızların balolara katılıp dans etmeleri, spor yapmaları, iyi bir kitap okuyucusu olmaları genç okurlara hep bir mesajdır. Berna'nın evlilik konusunda gösterdiği cesaret ile geleneğin istediği görücü usulü evliliği kabul etmemesi bu mesajlardan biridir. Romanda “öteki”yi temsil eden Suat Doğan'a yazarın söyllediği cümleler, evlilikte geleneğin isteklerinin yerini sevginin aldığı göstermesi bakımından önemlidir:

“Evlenmek nedir Berna? Bir insanın bizi nikâhlanması, bir cemiyetin bizi karı-koca sayması ve kabul etmesi değil mi? Biz bunların çok üstündeyiz sevgilim. Aşkimiz öyle merasimlere boyun eğmeyecek kadar kuvvetlidir. O büyük kuvvet ve kudret bizi birleştirdikten sonra, varlığımız yakıp kavurduktan sonra, insanların koydukları kanun hükümleri ne kadar zayıf kalır değil mi?”

Gel Berna, bu kanunların, bu ananelerin üstüne çıkalım, onları aşım geçelim. Aşım kudreti bizi alım götürsün. Kendimize ve bütün dünyaya sevgimizin muazzam varlığını ispat edelim.” (s. 106)

Berna, kendisine gelen evlilik tekliflerini geri çevirmekle birlikte iç dünyasında derin bir sevgi eksikliği duymaktadır. Sevgisizliğini örtmek için kendisini çiftlikteki işlere vermiştir. Modern zamanların özelliklerinden biri de kişinin problemlerini unutması için kendinden kaçacak argümanlar bulmasıdır. Berna, hem kendisinden hem de geçmişinden kaçmak için sürekli meşgul olmak ister. Onun benliğiyle kurduğu bu ilişki hem kendini ispat etme mücadelesi hem de kendisini gerçekleştirmenin bir yoludur. Romanda Berna'nın arzuladığı “aşk”a kavuşmasında rastlantılar belirleyici olur. Çiftliğinde çalışmak için bir ziraat mühendisine ihtiyaç duyan Berna, gazeteye ilan verir. Adaylar arasında Amerika'da ziraat ve konservacilik eğitimi almış Yılmaz Tanoğlu üzerinde karar kılan Berna, diğer mühendislerden daha çok ücret istemesine rağmen Yılmaz Tanoğlu'nu seçer. Genç mühendisin yurt dışında eğitim almış olması da bu tercihinde etkilidir. Bu tercih genç kadının ekonomik olarak olmasa da eğitim bakımından kendisine denk birisini aradığının göstergesidir. Berna “kalbi sevgiye kapalı” olan bir kadın olarak Yılmaz'la yaptığı sözleşmede aralarındaki “patron-müdür” ilişkisine aykırı düşecek herhangi bir söz ve eylemde bulunduğu takdirde anlaşmanın biteceğini söyler. Berna, başlangıçta otoriter bir “çiftlik hanım ağası” gibi davranarak güçlü bir kadın olduğu mesajı vermeye çalışmıştır.

Berna'nın mesafeli davranışları karşısında Yılmaz ise, çiftlikte birlikte geçirilen beş yıllık süre boyunca onun bütün yıldırımalarına rağmen gösterdiği sabır ile adeta bir sınav verir. Berna zamanla genç mühendisin yüksek karakterine hayran olmaktan kendini alamaz. Çünkü Yılmaz, daha önce karşılaştığı erkeklerden farklı, başkalarında olmayan özelliklere sahiptir. Caz dinleyen, büyük bir kütüphanesi olan Yılmaz, aynı zamanda “sevimli ve sempatik” bir erkektir. “*Kışide içten içe kendini baskın karaktere teslim etme eğilimi vardır.*” (May, 2013: 187). Ancak Berna, “*ilk görüşteki günden kalma manasız*

gurur” (s. 76) yüzünden genç mühendise sevgisini belli etmemiştir. Yazarın “romantik aşk” ilişkisindeki kadın karakterlerinin sevgide “mağrur ve kıskanç” olmaları Berna’nın temel özelliklerinden biridir. Berna ile Yılmaz patron-müdür ilişkisine rağmen sosyal ortamlardaki beraberlikleri genç ikilinin birbirlerini sevdiklerini anlamalarına imkân verir. Eğlence ortamlarında çevresindeki kızların Yılmaz’ı çepeçevre kuşattığını görmek Berna’ya her geçen gün ızdırap vermektedir. Ancak Berna, Yılmaz’la imzaladığı sözleşmedeki kuralları bozmak istememekte ve gururundan taviz vermemektedir. Berna’nın arkadaşlarından Nedret ile İlhan’ın evlilik yıl dönümünü kutladıkları bir eğlencede sevgide mağrur ve kıskanç olan genç kadının kalbinin derinliklerinde Yılmaz’a duyduğu gizli aşk yavaş yavaş yüzeye çıkmaya başlar. Bu arada genç mühendis ise Berna’yı sevdiğini hiçbir şekilde belli etmez. Romantik aşkın bu “ayrılık” evresinde erkek karakterlerin soğuk tavrı Berkand’ın diğer romanlarındaki erkek karakterlerin temel özelliğidir. Popüler aşk romanlarında aşk ekseninde gelişen kurgunun motiflerinden biri “*erkek kahramanın kadın kahramanı cezalandırarak misilleme yapmasıdır.*” (Erekli, 2006: 23). Yılmaz’ın beklediği adımı atmadığını gören Berna, onu dansa davet eder. Ancak Yılmaz’ın daha sonra Candan adlı bir kızla dans etmesi ve başka kızlarla ilgilenmesi Berna’yı kıskançlıktan deliye döndürür. “*Başkalarının hoşuna gitmek arzusu hudutsuz olan kadının, sezgi gücü erkeğe göre daha fazladır.*” (Ongun, 1936: 37). Sevdiği insandan gelen en küçük umursamazlık ve ilgisizlik Berna’yı çileden çıkarmaktadır. Genç adam ise bu kıskançlığın fazlasıyla farkındadır.

“Evet, Berna’nın kıskançlığını o akşam keşfetmişti; fakat buna sevinecek yerde bilakis derin bir acı duymaktaydı.” (s. 78)

Berna’nın kıskançlığının temel nedeni, ona olan sevginin karşılığını görememesi ve ondan “seni seviyorum” sözcüklerini duymamış olmasıdır. Kıskançlık, “*önemsenen bir ilişkinin yitirilmesine ya da bozulmasına yol açabilecek bir tehlikenin algılanması sonucundan verilen karmaşık bir tepki(dir).*” (Demirtaş-Dönmez, 2006: 182). Aşkın sahiplenici tarafının da görüldüğü bu kıskançlık burada kavuşmayı engelleyen bir faktör olduğu gibi ikilinin birbirlerini sevdiklerinin de bir ispatıdır. Birbirlerini sevdiklerini belli etmeyen Berna ve Yılmaz’ın ikisi de gizli bir çatışma halinde olduklarını bilmektedir. Bu evrede “romantik aşk” ilişkisinde “sevgiliyi”yle birlikte “sevgi”yi kaybetme korkusunun yaşandığı da görülür. Kendisine evlenme teklif eden ve sevdiğini söyleyen diğer erkeklerin basitliğini, zevksizliğini ve düşük karakterini gördükçe Yılmaz’ın “ideal bir erkek” figürü olduğunu görmezden gelememektedir. Yılmaz’ın Candan’la dans etmesine kayıtsız kalamayan Berna, içerisindeki Yılmaz’ı yitirebilecek olmanın verdiği korkudan dolayı huzursuzluk içinde kıvrınmaya devam eder. Berna, bir taraftan patron olduğunu düşünerek emrindeki biriyle evlenmeyi gururuna yedirememekte diğer taraftan onu güçlü bir şekilde sevmektedir. Gurur, olumsuz bir değer olarak bu “romantik aşk” ilişkisinde bir engel konumundadır. Genç kadının asil gururu kavuşmanın önünde bir duvar gibi durmaktadır. Bu nedenle ikisinin de gururlarını ayaklar altına alıp aşklarını itiraf etmesi imkânsız gibi görünmektedir. Diğer romanlarda olduğu gibi genç kızla erkek karakterin yaşadıkları bir sınavdan ibarettir. “*Birbirlerine bu kadar yakinken bir o kadar da uzak olan*” (s. 178) Berna ile Yılmaz, karşılıklı

duygusal çatışmayı daha fazla sürdüremeyeceklerini anlamışlardır. Burada okurun beklemediği mutlu son popüler romanın kurgusuna uygun olarak rastlantılara göre gerçekleşir. Bir hafta sonu Uludağ'da kayak sırasında Berna'nın ayağını burkması ve Yılmaz'ın genç kızın ayağını sararken göz göze gelmeleri ile birlikte gururlarının, aşklarını itiraf etmeye engel olduğunu söyleyerek birbirlerini sevdiklerini itiraf ederler. “Onlar erdi muradına” şeklinde özetlenebilecek bu kavuşmayı, karakterlerin yaşadığı mutluluğa paralel olarak okurun kendisi de metnin sonunda bir teselli duygusunun hazzı olarak yaşar.

Romantik aşk ilişkisinin seyrinde erkek karakterin tavırları; kendisinden zengin olan genç kızın para ve aşka verdiği değeri ölçmek arzusu taşır. Burada kadının “pasif güç”e dönüşerek erkeğin sevgisini kazanmasını ise bir “kadın zaferi” olarak değerlendirmek mümkündür. Böylece aşkın gücü her şeye galip gelince romantik ikili evlenmek için birbirlerine söz vererek nişan yaparlar. Romandaki “mutlu son” kadınlar açısından birçok mesaj içerir. Tania Modleski, “sevda romanı” olarak değerlendirdiği popüler aşk romanlarındaki öyküleri “kadın zaferi” (Radway, 1995: 130) olarak kabul eder. Covard'a göre de kadınların, aşk romanlarındaki erkeklere olan tavrı toplumsal iktidar edinmenin bir yoludur. (Franco, 1998: 163). Kadın kahramanın kimliğini inşa etmenin farklı biçimi olan “bu direnme sayesinde zarif aşk ölümlü insanların basit ve aşağılık düzeyine düşmekten kurtul(muş)” (Johnson, 1993: 94) olur. Sonuçta Berna ile Yılmaz, ilk andan itibaren birbirlerini sevdiklerini bilmektedir ancak romantik aşkın bir anlam kazanması için acı çekmeleri adeta bir sınavdan geçmeleri gerekir.

Yazarın aynı zamanda ilk romanı olan *Sen ve Ben*'de romantik aşk öyküsünün seyri ise “ilk görüşte aşk-uzaklaşma ve mutlu/mutsuz son” şeklinde bir çizgiyi takip eder. Bu romandaki aşkın temel özelliği, *Yılların Ardından* romanında olduğu gibi “romantik aşk” ilişkisi ekseninde gelişmiş olmasıdır. Bu eserdeki genç kadının aşk arzusu anne ve babadan yoksun olmasından kaynaklanır. Genç kadın, iç dünyasındaki kaygıyı yatıştırmak için bir aşka özlem duymaktadır. Berkand'ın bütün romanlarında başkışı konumundaki genç kız veya kadınların sevdiği erkekler yoluyla baba şefkatini gidermeyi amaçladıkları sezilir. İnsanoğlu doğduğundan itibaren aşk yoluyla kendisini tamamlayacak insanı arar. Bu bağlamda bir yetersizlik ve eksiklik duygusu olan aşk insanın ruhunun bulduğu en güvenli sığınaktır.

Romanın başkışı Leyla, anne babası öldüğü için teyzesi ile yaşamaktadır. Yirmi iki yaşındaki Leyla aynı zamanda kendisine annelik yapan teyzesinin oğlu kimyager Nejat ile istemediği bir evlilik gerçekleştirmiştir. Bu evlilikte istediği mutluluğu yakalayamayan Leyla zamanla hastalık nöbetleri geçirmeye başlar. Bunun nedeni kocasının ilgisizliği ve ruhundaki eksik olan aşk arzusudur. Yazarın diğer romanlarındaki kadın karakterlerde olduğu gibi Leyla için de gerçek aşk tensel değil, ruhsaldır.

Leyla'nın kocası Nejat'ın mükemmel bir insan olduğunu bilir. Ancak kendisine bir defa bile sevdiğini söylememiş, piyanosunu bir kez olsun dinlememiş, tenis oynamamış ve kendisiyle bir sandal gezintisi yapmamıştır. Leyla'ya göre bu evlilikteki asıl problem kocasının, kendisinin anladığı manada bir sevgiyle kendisini sevmemiş olması ve ilgisiz

kalışıdır. Nejat'ın kendisi ile aynı dünyanın insanı olmadığı zamanla anlayan genç kadın, sorunlarıyla sürekli yüzleşse de yapabileceği bir şey yoktur. Ayrıca kocasının çok iyi bir insan olması Leyla'ya ayrı bir ızdırap verir. Leyla kalbindeki sevgi boşluğunu anlamakta ancak ona göre Nejat bir ihaneti hak etmemektedir. Bu durumda Leyla iç dünyasına kapanır ve bir süre sonra hastalanır. Leyla, bozulan sağlığına yeniden kavuşmak için eşi Nejat'la Lübnan'a bir seyahat yapar. Burada sağlığı biraz düzelse de Nejat'ı sevemediğini anlar. Genç kadın bu seyahat sırasında kalbinde karmakarışık duygular ve sonu gelmeyen korkularla yaşamaya devam eder.

Romantik aşk ilişkisinin uzaklaşma evresi de olan bu seyahat, Leyla'nın iç hesaplaşmasının sonucunda kendi duygularını yeniden gözden geçirdiği bir dönemdir. Çünkü bu seyahat sırasında kocasının ilgisizliği devam etmiş, bu durum Leyla'yı bir aşk arayışına götürmüştür. Leyla, aradığı aşkın diğer teyzesinin oğlu Bedi Muammer olduğunu anlamıştır. Otuz dört yaşında “yeşil gözlü, siyah kirpikli, sert ve hakim bakışlı, kibar, mağrur, yakışıklı, temiz ve asil ruhlu” (s. 21) bir erkek olan Bedi Muammer de onu büyük bir tutkuyla sevmektedir. Leyla, Bedi Muammer'in İstanbul'da uçağıyla yaptığı bir gösteride onun uçağına binmiş ve bu uçuş sırasında “iki çift göz” (s. 8) birbiriyle buluşarak aralarındaki duygusal çekim kaçınılmaz olmuştur. Genç kız, “yeşil gözlü tayyareci” dediği Bedi Muammer'i ilk gördüğü anda ona aşık olmuş ve bu aşk ruhuna bir “kıvılcım” gibi düşmüştür. Bu uçuşta “tayyareci gözleriyle genç kızın gözlerini delecek gibi” yüzüne bakmış ve uzun süre düşüncelere dalmışlardır. Romantik ikili arasındaki aşkın en büyük ispatı gözlerin buluşmasıdır:

“Genç kızın gözleri, düşman ateşi gibi, tayyareciyi ve tayyareyi yaktı ve uzaklara gitti.” (s. 9).

Uzun yıllar Paris'te yaşayan genç mühendis Bedi Muammer, bu şehirde yaşadığı gündelik gönül maceraları ile avunmuş ancak gerçek manada seveceği bir kadına rastlamamıştır. Onun da içinde bir boşluk vardır. Bedi Muammer'le gizli gizli bir araya gelen Leyla birbirlerine aşklarını itiraf etseler de kavuşmaları imkânsızdır. Çünkü Leyla'nın evli olması bu aşkın önünde bir engel olarak durmaktadır.

Romandaki aşk ilişkisinin “uzaklaşma” evresi ise Leyla'nın bozulan ruh sağlığının düzelmesi için Nejat'la yaptığı Lübnan seyahati ile başlar. Leyla, bu seyahatten sonra bedenen iyileşse de ruhsal bakımdan sağlığına kavuşamaz. Aşk olmadan yaşamak ona hayatı anlamsız kılmaktadır. Aşk onun hayatındaki yegâne boşluktur ve arzulanan bir değerdir. Duygusal istekleri karşılık görmediğinden boşlukta yüzmekte ve teyzesinin diğer oğlu Bedi Muammer'i sürekli düşünmektedir. Bedi Muammer'e olan duygularını ifade edememesi ise iç dünyasına çekilmesine ve yalnızlaşmasına neden olur. Böyle bir aşkın aile büyükleri tarafından bilinmesi ise onun en büyük korkusudur. Tanzimat romanından beri işlenen “zavallı kız imgesinin” tipik karakteri olan Leyla, duygularını kimseye açamaması nedeniyle adeta tek kişilik bir dünyada yaşamaktadır. Bu ruh hali onun Lübnan'dayken sürekli kendini doğaya atmasına neden olur. Bu doğaya sığınmalarının birinde Lübnan dağlarında rastladığı bir dervişin dünyadan soyutlanmış tek kişilik hayatı ile kendi dünyası arasında benzerlik kurar. Leyla'nın aşk arzusu

büyüdükçe ızdırabı da büyür. Bedi Muammer'i büyük aşkla sevmesine rağmen kendisinin evli olması, toplumsal değer yargıları ve teyzesinin oğlu olması bütün çıkış kapılarını yüzüne kapamaktadır. Ayrıca Bedi Muammer'in, kendi duygularına nasıl tepki vereceğini de bilememektedir. Leyla, Nejat ile Bedi Muammer arasındaki farklılığı düşündükçe her geçen gün erimektedir. Kocasını Nejat'ı "kurulmuş bir makinadan ibaret" olarak gören Leyla, Nejat'ın sıradan kişiliğine karşın Bedi Muammer'in "çok okumuş, çok gezmiş ve görmüş bir adamın tabii sadeliği ve tevazû"sunu düşündükçe ona duyduğu aşk daha çok derinleşmektedir:

"Ne kadar akıllı ve bilgili bir adam bilir misin Güzin? Onun yanında ben kendimi bir çocuk kadar aptal ve mânasız bulduğum gibi, çok okumuş ve burada bir âlim gibi tanınmış Nejat'ı bile sönük buldum... Belki de çok mütenevvi şeyler biliyor da ondan. Halbuki Nejat, yalnız kendi mesleğinde ihtisas sahibidir. Umum meclislerde susar bilirsin.

Sonra, Bedi Muammer'in kendine mahsus çok temiz ve sade bir giyinişi var. Giyindiği şeylerin her parçasında bir şahsiyet var sanki... O kadar hepsi bir arada, bir tek hayat gibi birbirine uygun yaşıyor sanırsın." (s. 46)

Genç kadını, Bedi Muammer'e karşılık kendi kocasının silik şahsiyetini gördükçe ızdırabı daha çok büyümektedir. Ona göre Bedi Muammer evlilik için ideal bir insandır. Leyla, aşk konusunda içine düştüğü ızdırabını hafifletmek için bu sırada bir çıkış yolu olarak günlüğüne sarılır. Bu evrede yazmak, problemleriyle başa çıkamayan Leyla için bir kaçış ve sığınmadır. Berkand'ın romanlarında bazı karakterler ızdıraplı ruh durumlarında ya iç dünyasına çekilir ya da "narsistik bir yaralanma yaşarken bir yandan duygusal yatırımını yaptığı sandığı nesnenin geri dönüşünü bekler. Bu bekleyişin sonsuzluğu da melankoliye neden olur." (Kamışlı, 2007: 220-221). Melankoliden çıkmanın tek yolu ise yazının dünyasına sığınmaktır. Yazının dünyasının yaralarını sağaltacağını düşünen Leyla, yazarak kendi ruhuna bir özgürlük alanı açar. "Kendini ifade etme şansına sahip olmayan kadın, kendine ayrı bir duyarlık alanı oluşturur. Bu duyarlılık aslında 'iç yaşam öyküsü'dür." (Parla, 2004: 188). Günlük, mektup ve hatıra defteri yazarın diğer romanlarındaki genç kız veya kadınların da problemlerinden çıkmanın ve aşktan kaynaklanan boşluğu doldurmanın en büyük yoludur.

Yazarın bu romanında da olaylar ve kişilerle ilgili kurguda sanatın gerçekliği ile yaşamın gerçekliği arasındaki denge gözetilmemiş, olayların merkezindeki genç kız ve erkek figür "prefabrik karakterler" ve "masal kahramanları" (Eco, 2017: 22) olarak tasvir edilmiştir. Aslında bu anlatılarda karakterlerin her anlamda idealize edilmesinin amacı aşkı üstün kılmak ve bu karakterleri topluma örnek figürler olarak sunmaktır. Romanın başkişisi Leyla, yazarın diğer romanlarındaki kadın karakterler gibi duygusal bir tiptir. Leyla, Berna gibi modern bir kızdır, ancak aşkı kitaplardan öğrenecek kadar duygusaldır. Esmer bir genç kız olan Leyla ince vücutlu, ateş gözlüdür. Leyla, kayak yapar, tenis oynar, piyano çalar, kitap okur. Kitap okumak ve eğlencelere katılmak gibi etkinlikler bütün kadın karakterlerde olduğu gibi onun da gündelik hayatının bir parçasıdır. Muazzez Tahsin'in romanlarında hemen hemen bütün başkişilerin gündelik yaşam pratiklerinin bir parçası olan bu etkinliklerin, Cumhuriyetle birlikte oluşan yeni

toplum düzeninde beden ve ruh sağlığı açısından bir zorunluluk olduğu vurgulanır. Yazarın vermek istediği mesaja göre bu etkinliklerle birlikte dans etme, balolara katılma, spor yapma modern olmanın bir zorunluluğudur. *Sen ve Ben* romanında olaylar Leyla'nın arkadaşları ile oynadığı bir tenis oyunu ile başlar. Onun evinin bahçesinde bir tenis kortu bile vardır. Yazarın birçok romanında ister yoksul ister zengin olsun bütün genç kız ve kadınların evlerinde piyano bulunur. Bu kültür unsurları ve etkinlikler, yazarın Batılı yaşam tarzını sosyal yaşamda yerleştirme amacına hizmet ettiğini göstermektedir. Yazarın, romantik aşk ilişkisindeki erkek figürlerinin fiziksel, ruhsal, kültür ve meslek olarak rakipleri konumundaki hemcinslerinden farklı tasvir edilmesi de aynı amacı taşımaktadır. Romanın erkek kahramanı Bedi Muammer; fiziksel ve ruhsal olduğu gibi Avrupa'daki eğitimiyle de örnek oluşturacak bir gençtir. Babasının desteği ile Avrupa'ya öğrenime giden Bedi Muammer, Paris'te başarılı bir öğrencilik yaşamı geçirir. O, yüksek mevkilere geldiği için babasına para bile göndermektedir. Romantik aşk ilişkisindeki kadın ve erkeğin birçok anlamda idealize edilmeleri aşk ve sevgi temelinde kurulacak evliliklerdeki uyumu vurgulamak amacı da taşır.

Sen ve Ben romanında romantik aşkın odağında yer alan kadın ve erkek karakterlerin "uzaklaşma" evresindeki fiziksel uzaklığa rağmen birbirlerini "uzak"tan sevdiği anlaşılır. Çünkü Leyla, günlerce okumaktan korktuğu Bedi Muammer'in günlüğünü bir gün okuyunca genç mühendisin kendisini sevdiği gerçeğiyle karşılaşır. Günlükteki gerçek, genç kızda "tatlı bir ızdırıp"a neden olur:

"Bedi Muammer'in defterinden:

"İki senedir kalbimde yaşattığım hayale benzer hatıra bugün canlandı. Ateş gözlü tayyare yoldaşım, dizlerimde büyüttüğüm, başını göğsüme dayayarak uyuttuğum küçük Leyla imiş meğer... Zavallı Rabia teyzemin kızı... Ayşe teyzemin gelini... Nejat'ın nişanlısı, yakında karısı olacak olan küçük Leyla... Hayatın ne garip cilveleri var." (s. 134-135).

Yukarıdaki satırlarda Bedi Muammer'in Leyla'ya "ilk görüşte"; yani uçağına bindiği zaman aşık olduğu anlaşılmaktadır. Bedi Muammer'in kendisini sevdiğinden emin olmasıyla Leyla'nın ızdırabı ikiye katlanmıştır. Hem Leyla hem de Bedi Muammer bu evliliğe, dolayısıyla bu mutsuzluğa Nejat'ın annesi olan teyzelerinin sebep olduğunu düşünmektedir. Yazar iki karakterin teyzelerine yaptığı sitemle görücü usulü evliliğe bir eleştiri getirmektedir. Yazar, Leyla'nın mutsuzluğundaki temel nedeni bireysel tercihlerinin görmezden gelinerek geleneksel evlilikten kaynaklandığını, bu evlilik anlayışının modern zamanlar için doğru olmadığı mesajını verir. Muazzez Tahsin'in bütün romanlarındaki genç kızların geleneksel evliliğe yani görücü usulü evliliğe karşı çıktıkları görülür. Onun romanlarında modern olmayı başarmış genç kızların evliliği iki özgür bireyin kendi tercihleri ile karar verdikleri bir kurum olarak baktıkları görülür. Yazarın romanlarında görücü usulüyle yapılan evliliklerin hepsinde genç kızların mutsuzluğu deneyimleyen kişiler olarak kurgulanması, yazarın bu evlilik anlayışına tümüyle karşı çıktığını göstermektedir.

Muazzez Tahsin Berkand'ın diğer romanlarında olduğu gibi bu romanında da kıskançlık, romantik aşk ilişkisindeki en önemli negatif duygulardan biridir. Çünkü Bedi Muammer'in, artık Leyla'yı Nejat'tan kıskanmaya başlamıştır. Bedi Muammer, Leyla'nın Nejat'ın karısı olmasını bir türlü hazmedememektedir. Genç mühendis, Nejat'ın iş seyahatlerini fırsat bilerek Leyla'yla sürekli bir araya gelir. Ancak ikilinin aşkı hiçbir zaman bedensel şekle bürünmez. Aşkın platonik seviyede kalması, yazarın bu duyguyu yüceltilen bir değer olarak vurgulamak istediğinin bir göstergesidir.

“Uzaklaşma” evresinin özelliklerinden biri romantik ikilinin ikisinin de birbirlerini sevdiklerini anlamak için sınavdan geçmeleridir. Bu evrede ikisi karşılaştıkları olaylarda verdikleri tepkilerle birbirlerine duydukları sevgiyi ispat ederler. Özellikle genç kızın iffet bakımından sınavdan geçtiği bu evre, aile olgusuna olan saygısının da ortaya çıktığı bir evredir. Leyla'nın mutsuzluğunu fark eden başka erkeklerin kendisini “arzu nesnesi” görmelerine karşı genç kadın onlara sert tepki gösterir ve kendi deyimiyle hem “temiz aşkı”na hem de kocasına sadakatini ispatlar. Bu tepkiler, genç kızın aşk, aile kurumu ve namus kavramına verdiği değerın göstergesidir. Romandaki karşıt güç konumundaki Oğuz Bey, Leyla'ya ahlaksızca bir teklif yapar. Leyla'nın piyano çalarken Oğuz Bey tarafından saçlarından öpülmesine tanık olan Bedi Muammer, bu davranışa Leyla'nın göz yumduğunu sanır. Romantik aşkın iki kahramanının birbirlerinden soğumalarına neden olan bu olay; genç kadının “-Ben sefil bir kadın değilim! O adamla aramızda bir şey yok...” (s.127) şeklindeki tepkisiyle tatlıya bağlanır.

Bu durumda Leyla'nın sinirlerinin daha fazla yıpranmasına müsaade etmeyen Bedi Muammer, bu tepkisinin kıskançlığından söyleyerek genç kadına “ateş gözlerinin ışığında yanmak istediğini” söyler. Bu sözler karşısında Bedi Muammer'e kendisine olan sevgisinin ne zaman başladığını sorunca; “ilk görüşte” diye yanıt verir:

“Seni göklerde sevdim... Bulutlar arasında sevdim. Ateş gözlerini ilk gördüğüm saniyede hayatımın biricik sevgisini buldum. Seni kalbimde, iki senen kıymetli bir hatıra olarak yaşattım.

Keşke o hatıra ile uzak kalsaydım! Seni teyzemin kızı... Nejat'ın karısı olarak görmeseydim. İlk günden beri ne kadar ıstırap çektim... Ne kıskançlık acıları... Ne cehennem buhranları yaşadım bilmezsin Leyla! Bunu sana anlatamadım... Temiz saf sevgilim... Sen beni anlıyorsun değil mi? Söyle Leyla, anlıyor musun? Cevap ver bana!” (s. 127).

Yukarıdaki diyalog eserdeki romantik aşkın “çocukluk aşkı” şeklinde geliştiğini de doğrulamaktadır. Çünkü Bedi Muammer, çocukluğundan itibaren Leyla'yla ilgilenmiş, onunla oyunlar oynamıştır.

Leyla, Lübnan'da Güstav adlı bir Fransız'ın evlilik teklifine de bir kadının nikâhla bağlanmadığı bir erkekle birlikte olmasını doğru bulmadığı için sert tepki göstermiştir. Yazar Leyla'nın bu tavrıyla, modern değerlerle donanmış Türk kadınını yüceltmek istemiştir. Bu evrede Bedi Muammer'in Leyla'ya duyduğu aşkın da “saf ve temiz” olduğu karşı cinslerle olan ilişkilerinde ortaya çıkar. O, hangi kadınla karşılaşırsa “ateş

gözlü kız” dediği Leyla aklına gelir. Paris’te tanıştığı ve geçici gönül ilişkileri yaşadığı Jülyet ve Hanriyet adlı kadınların bakışlarında Leyla’nın gözlerindeki anlamı bulamaz. Hatta onun Paris’e eğitim için gitmesinin ve kariyer yapmasının nedeni “*hayalimdeki kız*” dediği Leyla içindir. Yazarın diğer romanlarında da erkek figürlerin gönül ilişkilerinde aradıkları sevgiyi hep Türk kızlarında buldukları görülür. Yazarın bu kurguyla Türk kadını ile birlikte Türk kimliğini de yücelttiği anlaşılmaktadır.

Sen ve Ben’deki romantik aşkın seyrinde en son evre “mutsuz son”un deneyimlendiği dönemdir. Nejat’ın işleri için bir süreliğine Trabzon’a gitmesi, romantik aşkların buluşmalarının yolunu açar. Bedi Muammer’le sürekli buluşarak aşk arzusunu gideren Leyla, sevdiği duygusunu yaşadığı anda dünya ayakları altından kayar. Romantik ikili her buluştuğlarında adeta “*sadet beşiğinde sallandıkları*”nı düşünürler. Ancak yukarıda vurgulandığı gibi bu buluşmalarında aşk, ikili arasında hiçbir zaman bedensel boyuta varmaz. Bu buluşmalarda Leyla, Bedi Muammer’in tüm aşk çağrılarına olumsuz yanıt verir. Mutsuz olsa bile kocasına ihanet etmeyeceğini söyler. Bedi Muammer’in bütün aşk çağrılarını geri çevirmesinin nedeni teyzesine ölmeden önce bu evliliği yıkmayacağına dair verdiği sözdür. Nejat’ın zayıf bir kişilik olduğunu bilen annesinin, ölmeden kısa süre önce Bedi Muammer’den ona ağabeylik yapmasını istemiş olması, Bedi Muammer için de bu aşkı imkânsız kılmaktadır. Dolayısıyla romantik aşkın tarafları, bu kavuşmanın imkânsız olduğunu anladıklarında bu aşkın “saf ve temiz” kalmasına söz vererek bir daha bir araya gelmemeye söz vererek ayrılırlar. Sonuç olarak bu anlatıda aşkı anlamlı yapan şey “kavuşamama hali” yani “mutsuz son”dur. Kadın karakterin romanın sonunda duyguları ile mantığı arasında bir denge kurarak mutsuz da olsa tercihini aileden yana kullanması, aile hayatının kutsallığının göstergesidir.

Yazarın *Mualla, Sonsuz Gece, Kırılan Ümitler, Kızım ve Aşkım* romanları da “mutsuz son”la noktalanmış eserlerdir. Söz konusu romanlarda “mutsuz son”u deneyimleyen genç kız veya kadınlar veda ettikleri “*uzak bir aşkın ve hayal kırıklığının anlarıyla yaşar(lar)*.” (Eco, 2017: 113). Bu romanlarda “mutsuz son”a ulaşamamasının nedeni hep “aile” olgusudur. *Sonsuz Gece* romanında Mualla, büyük aşkla sevdiği Ekrem’in evli olması ve bir çocuğunun olmasından dolayı onunla evlenmeyi doğru bulmaz ve ona bir veda mektubu yazarak ayrılır. *Kırılan Ümitler*’de “ölüm, aşkın son durağıdır.” (İleri, 1982: 63) demek mümkündür. Emel, Asaf’la evli olduğundan Bülent’in aşkını yüreğine gömer. Ancak bu aşka dayanamayan Emel bir süre sonra ölür. Kısaca

Muazzez Tahsin Berkand’ın romanlarında başkişi konumundaki genç kız ve kadınlar başka bir erkeği seviyor olsalar bile evli olmanın verdiği sorumluluk ile kendi onurlarını düşünerek aşk çağrılarını kendilerini kapatırlar. Bu bağlamda yazarın anlatılarındaki romantik aşk ilişkisinin “son”u değerlendirildiğinde; mutlu sondaki pembe tablo, romandaki karakterle özdeşleşen okurun duygusal bakımdan rahatladığı, “mutsuz son”da ise tersinin gerçekleştiği bir görünüm sergiler.

V.Sonuç

Roman, popüler kültürün sonucu olarak tarihi süreçte bir tüketim aracına dönüşmüş, beğenisi düşük okurların boş zaman eğlencesi ve kültürel pratiği haline gelmiştir. Edebi

olarak değer görmemekle beraber edebiyatın içinde kabul edilen popüler romanlar, düşünceden ziyade duyguları biçimlendiren, geniş okur kitlelerinin gündelik hayattaki katı gerçeklerden uzaklaşmasını sağlayan ürünlerdir. Popüler romanlar, hayata ve insana dair yeni bir yorum ve çıkarım getiren, okurun kafasındaki soruları cevaplayan ve aynı şekilde bu soruları çoğaltan, hayatla ilgili ayrıntıları fark etmesini sağlayan bir içerikten uzak eserlerdir. Dolayısıyla bu romanlar, okurun sorduğu “nasıl” ve “niçin” sorularının havada kaldığı eserlerdir.

Muazzez Tahsin Berkand, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en çok okunan popüler aşk romancılarından biridir. Bütün zamanların edebiyattaki en temel konusu olan aşk, Muazzez Tahsin'in popüler romanlarının da temel konusudur. Yapı ve içerik olarak birbirini tekrar eden romanlarındaki romantik aşkın seyrinin başlama, gelişme ve sonlanma şekli birbirine benzer. Genellikle orta sınıf okurlara hitap eden yazarın popüler anlatıları, genç kız ve kadınların sosyal problemlerine ayna tutan, kendi duygularını ve toplumsal konumlarını anlamalarına yardımcı olan anlatılardır. Bu anlatıların aşk ve sevgi konusunda sunduğu özgür dünya bu tarz romanları kadın okurlar için daha cazip hale getirmektedir. Onun anlatıları kadınlara gündelik hayattaki problemlerine direnme ve hayata tutunma kolaylığı sağlayarak gündelik yaşamda elde edemediği duyguları geçici de olsa yaşama imkânı verir. Başkişilerinin hepsi kadınlardan olduğundan yazarın romanları kadınlarla ilgili gerçekleri fazla içerir. Berkand'ın anlatılarında kişiler ve kişilerin duyguları abartılı bir sunumla gerçekleştiği gibi, yaşanan olaylar genellikle toplum gerçeklerine aykırıdır.

Romanlarının başkişi konumundaki genç kızların tek çabası; aşk veya sevgi temelinde gerçekleşebilecek bir evliliktir. Sevginin üstün gücüne inanan söz konusu karakterler çocukluğundan beri yaşadığı farklı problemler ve aile sevgisinden yoksunluktan dolayı dünyalarını aydınlatacak tek şeyin aşk olduğuna inanırlar. Özellikle annesiz ve babasız büyüyen genç kızlar bir erkeğin sevgisine şiddetle gereksinim duyarlar. Yazarın diğer romanlarında olduğu gibi aşk arzusu ve sevgi yoluyla kurulacak bir evlilik *Yılların Ardından* ile *Sen ve Ben* romanlarındaki başkişilerin de temel problemidir. Bu iki romandaki romantik aşkın seyri Berkand'ın bütün romanlarında olduğu gibi “ilk karşılaşma”, “uzaklaşma”, “mutlu/mutsuz son” çizgisini takip eder. Romantik aşkın seyrindeki süreç; bireylerin kendi tercihleri gerçekleştireceği bir evliliğin mutlu ve sağlam bir aile için zorunluluk olduğu mesajını içermektedir. Genç kız ve kadınlar için sevdiği biriyle evlenmek hayata tutunmanın ve kendini gerçekleştirmenin temel şartıdır. *Yılların Ardından* romanının başkişisinin romantik aşkın seyrinde yaşadığı problemler ve *Sen ve Ben* romanındaki genç kadının görücü usulüyle gerçekleştirdiği evlilikten sonra mutluluğu yakalayamaması bunun açık bir göstergesidir. *Yılların Ardından* romanının başkişisi geleneğin istediği görücü usulü evliliği kabul etse de zamanla bir sorgulama içerisine girerek böyle bir evliliği reddeder ve sevgi temelinde kurulacak bir evliliği savunur. Zamanla bu düşüncesini gerçekleştirme yolunda başarılı adımlar da atar. *Sen ve Ben* romanının başkişisi ise geleneğe karşı gelemediği için sevmeden gerçekleştirdiği bir evliliğe razı olunca mutsuzluğu deneyimler. İki romanda yazarın savunduğu temel düşünce; sevmeden gerçekleştirilecek bir evliliğin hiçbir zaman mutluluk getirmeyeceğidir. Sevgi temelinde

bir evlilik gerçekleştirmek düşüncesi, Muazzez Tahsin'in bütün romanlarında genç kızların olduğu kadar erkek karakterlerin de savunduğu bir düşüncedir.

Berkand'ın romanları toplumsal ve kültürel açıdan oldukça zengin içeriğe sahip eserler olarak hem kadınların hem de erkeklerin gündelik yaşamından hareketle ideal kadın ve ideal erkek kimliğine ilişkin ipuçlarını verir. Çalışmada konu edilen romanlarda görüldüğü gibi görücü usulü evliliğe karşı çıkma, gündelik hayatta eğlencelere katılma, seyahat etme gibi pratikler, kadınların bu kimliklerini geliştirdiklerinin ve geleneksel rollerinin dışına çıkmaya başladıklarının göstergesidir. Onun romanlarında sevmeyi ve sevilmeyi tek hayat gayesi gören kimsesiz genç kızlar, sevgiyi ontolojik bir güvenlik kaynağı ve kadın kimliğinin inşasında bir araç olarak görürler.

Romantik aşkın seyrindeki olaylar ve eylemler, karakterlerin davranışları ve tutumlarına ilişkin vurgular onları toplumsal bir figür olarak sunmak amacından kaynaklanır. Yazar söz konusu amacını gerçekleştirmek için romantik aşkın taraflarını Batılı hayat tarzının gereklerini yerine getiren kişiler olarak tasvir eder. Kadın karakterlerin spor yapması, balolara katılması, dans etmesi, ata binmesi, piyano çalması, seyahat etmesi, kitap okuması ve kamusal yaşamda serbestçe yer almaları onları topluma bir model olarak sunma çabasından ibarettir. Romanlardaki kadın ve erkek figürlerin Avrupa ve Amerika'da eğitim gören kişiler olarak idealize edilmesi ise, toplumun gelişmesi için okumuş nesillere duyulan ihtiyacın önemine bir vurgudur. Bu bağlamda Muazzez Tahsin'in romanlarının, dönemindeki birçok popüler aşk romancısı gibi topluma Batılı bir hayat tarzını yerleştirme ve özendirme çabası taşıdığı da görülmektedir.

Kaynaklar

- Antakyalıoğlu, Z. (2016). Roman Kuramına Giriş. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Aytaç, G. (1999). Genel Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Berkand, M. T. (1967). Yılların Ardından. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Berkand, M. T. (1978). Sen ve Ben. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Berkand, M. T. (1984). Kırılan Ümitler. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Binkert, D. (1995). Melankoli Kadındır. (Çev.: İlknur İlgan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çelik, S. D. Y. (2007). "Popüler Roman". Talat Sait Halman vd. (Ed.). Türk Edebiyatı Tarihi. s. 365-398. Cilt 3. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Çelik, Behçet (2008). "Kelimelere Dönüşen Zaman". Virgül. Sayı 23. Ekim. 2008. s.6.
- Demirtepe, Ü. (1984) "Muazzez Tahsin Berkand:'Bizi Edebiyata Koyarlar mı, Bilmiyorum', Sanat Olayı, Sayı 23. Nisan. İstanbul s.25-29.
- Eco, U. (2017). Popüler Roman Kahramanları. (Çev.: Kemal Atakay). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Esen, N. (2006). Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Ercilasun, B. (1997). Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler-1. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ertop, K. (1954). Cumhuriyet Çağında Türk Romanı, Türk Dili- Roman Özel Sayısı. S. 54, s.39-56.
- Erekli, A. (2006). Medeni ya da Müslüman: Popüler Aşk Romanlarında Feyzâ Olmak. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Fiske, J. (1999). Popüler Kültürü Anlamak. (Çev.: Süleymanİrvan). İstanbul: Ark Yayınları.
- Franco, J. (1998). “Kadınların İçerilmesi: Kuzey Amerika ve Meksika Popüler Anlatısıyla İlgili Bir Karşılaştırma”. Eğlence İncelemeleri/Kitle Kültürüne Eleştirel Yaklaşımlar (Çev.: Nurdan Gürbilek). s.156-178. İstanbul: Metis Yayınları.
- Göka, E.- Göka, S. (2008). Kadınlar Erkekler, Âşıklar. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Gündüz, O. (2005). Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı. Ramazan Korkmaz (Ed.). Ankara: Grafiker Yayınları.
- İleri, S. (1982). “Aşk ve Sevda Romanları”. Hürriyet Gösteri, Sayı 19, Haziran, s. 63-65.
- İnce, Ü. (1999). “Nezihe Meriç’in Yapıtlarında Değişen Kadın İmgeleri”, Adam Sanat, Temmuz, Sayı 80, s.30-42.
- Johnson, A. R. (1993). Romantik Aşkın Psikolojisi. (Çev.: Kemal Kutlu). İstanbul: Gül Yayınları.
- Kamışlı, E. (2008). “Melankoli ve Parlayan Zırlı Şövalye Sendromu”. Cogito, Melankoli/Odak: Direnmenin Estetiği (Üç Aylık Düşünce Dergisi), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. S. 51, Yaz, 2. Baskı, s. 212-223.
- Kolcu, A. İ. (2013). Türk Romanı El Kitabı. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.
- Lekesiz, Ö. (2002). “Osmanlı’dan Bugüne Popüler Romanlar”. Hece / Türk Romanı Özel Sayısı, S. 65, 66, 67, s. 465-474.
- May, R. (2013). Kendini Arayan İnsan. (Çev.: Kerem Işık). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Moran, B. (2004). Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Narlı, M. (2007). Roman Ne Anlatır?, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ongun, C. S. (1936). “Kadının Genel Durum ve Psikolojisi”, Varlık, S. 75, Ağustos, s. 36-37.
- Özdenören, R. (2011). *Yazı, İmge ve Gerçeklik*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2013). *Aşkın Diyalektiği*. İstanbul: İz Yayıncılık.

- Öztürkmen, N. M. (1999). Edibeler Sefireler Hanımefendiler-İlk Nesil Cumhuriyet Kadınlarıyla Söyleşiler. İstanbul: Reyo Matbaacılık.
- Parla, J. (2004). "Tarihçem Kâbusumdur! Kadın Romancılarda Rüya, Kâbus, Oda, Yazı". Kadınlar Dile Düşünce (Der.: Sibel Irzık-Jale Parla). s. 179-200. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Propp, V. (2008). Masalın Biçimbilimi, (Çev.: Mehmet Rıfat-Sema Rıfat). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Radway, J. (1995). "Yorumlayıcı Topluluklar ve Değişken Okuryazarlıklar: Sevda Romanı Okumanın İşlevleri". Kadın ve Popüler Kültür (Der.-Çev.: Süleyman İrvan- Mutlu Binark). Ankara: Ark Yayınları. s.119-146.
- Russell, B. (1998). Evlilik ve Ahlâk. (Çev.: Vasıf Eranus). İstanbul: Say Yayınları.
- Sağlık, Ş. (2010). Popüler Roman/Estetik Roman, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tepebaşılı, F. (2001). *Edebiyat ve Roman*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Türkeş, A.Ö. (2002). "Cumhuriyet'in İlk Dönem Romanlarıyla Aşk Hayatımız Nasıl Batılı Oldu?". Popüler Tarih, Mayıs, s. 50-55.
- Uçan, H. (2003). Edebiyat Bilimi ve Eleştiri. Hece Yayınları. Ankara.
- Uğur, V. (2018). Vampirin Kanı Aşığın Öpücüğü/ Türkiye'de 1980 Sonrası Popüler Roman. İstanbul. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Uğurlu, O. (2004). "Üçgen Aşk Kuramı". Türk Psikoloji Bülteni, Cilt 10, (32/Özel Sayı: Aşk'ın Psikolojisi), Mart, s. 121-122).
- Uyar, T. (1998). "Aşk ve Sevda Üzerine Çeşitlemeler". Cogito/Aşk, S. 4, s.71-73.
- Uygur, N. (1985). İnsan Açısından Edebiyat. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Üretmen, S. (2004). "İnsanlar Niçin Yaşarlar?", Türk Psikoloji Bülteni,(32/Özel Sayı: Aşk'ın Psikolojisi), Cilt 10, Mart, s. 111-116.
- Yalçın, A. (2012). Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı 1920-1946. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, M. (2003). Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi. Cilt-I. "Muazzez Tahsin Berkand". s. 207. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.